

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Voritori neînțeleși nu se
primesc. — Manuscrisurile nu se
returnează.

INSERATE
se primește în Administrațiunea în
Brașov și la următoarele

BIROURI DE ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukas Nachf.
Nux. Augenfeld & Emeric Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelik.
în Budapesta: la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Julia
Leopold (VII. Erzsebet-körut).

PREȚUL INSERȚIUNILOR:
o serie garsonă pe o coloană
10 bani pentru o publicare. —
Publicări mai dese după tari-
că și învoială. — RECLAME pe
pagina 3-a o serie 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

(Număr de Duminică 46).

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 2 A. pe an.
Pentru România și strălătitate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumeră la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-rii colectorii.

Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare.
Târgul Inului Nr. 30, ofițiu
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe 6 luni 12 cor., pe trei
luni 6 corone. — Cu execuțiunea
căr și inserțiunile sunt a se
plăti înainte.

Nr. 253. — Anul LXV.

Brașov, Duminică 17 (30) Noemvrie.

1902.

Trecut și prezent.

În zilele prime ale săptămânei acesteia s'au judecat înaintea Curții cu jurați din Clușiu două procese de pressă, cari se deosebesc într-o câtăva de cele de până acum. Cei doi acușăți, cari au avut să răspundă înaintea acestei Curți, au fost, cei drept, calificați și ei ca „agitatori periculoși“ d-er acesta invinuire li-s'a făcut, pentru-că au publicat unul o broșură, celălalt un volum gros de istorie, în cari se reamintesc evenimente și fapte dinaintea și dela 1848.

Așa-d-er aici n'a fost vorba de-o „agitare“ în ce privește timpul de față, ci de-o „agitare“ în ce privește trecutul.

Aducerea aminte despre cele întâmplate și pățite în trecut de cătră Români în atingerea și relațiile lor cu națiunea conlocuitoare maghiară, au ajuns la fi ați foarte supărătoare pentru Maghiarii dela cărmă. Lucru e firesc, căci după legile desvotării omenesci pe trecut se razimă prezentul și trecutul este cheia cea mai sigură pentru a tălmăci și-a înțelege prezentul.

Dacă în timpul de față supără așa de mult urechia unui procuror ungurese, cetind și numai ce este scris în vechea carte de legi a „Com-pilatelor și Aprobatorilor“ despre așa numita „natio tolerata valachica“, adevărat despre națiunea română, ce era nu-mai suferită și nu se bucura de drepturi cum se bucurau celelalte națiuni ale țării Ardealului, este lucru foarte ușor de înțeles. Căci cine va putea nega, că astăzi, sub domnirea șovinismului celui mai intolerant neomaghiar și maghiar, nu mai p-ote vorbi omul nici chiar de-o „națiune valahă tolerată“, fără ca să fie privit de vre-un păzitor al „ideii de stat“ cu ochii încrunțați?

Legea dela 1868 din națiune va-

lahă, cum eram numiți în legile vechi aduse chiar în contra noastră, ne-a de-gradat la naționalitate, aruncându-ne câte-va sfărâmituri, ca să nu se mai p-otă dice c'am fi numai suferiți de ați pe mâne, ca înainte de 1848. Și acum ce se întâmplă? Nici ca națio-nalitate, formând a cincea rotă la carul statului, șovinismul dominant nu mai vrea să ne scie și cunoscă.

Cum d-er cei-ce umblă a tăgă-dui chiar existența cestiunei națio-nalității lor în țară, nu s'ar simți jic-niți, cetind în scrierile noastre isto-riche, că odată am fost și națiune și am dat puternice dovești c'am as-pirat să trăim pe acest pământ ca națiune deosebită cu drepturile, limba, cultura și obiceiurile sale pro-prii, alături cu națiunea conlocuitoare maghiară?

Și apoi ceva mai mult. A-se aminti cele întâmplate în vécul trecut, a-se arăta cu documente isto-riche cum Românii au luptat pentru libertatea și naționalitatea lor, cum ei au fost gata a jertfi avere și sânge pentru a-și redobândi un trai vrednic de omenime și de un po-por c'un trecut atât de măreț — se potrivește ore cu starea lucrurilor din timpul de față, când devisa este contopirea prin maghiarisare?

Etă de ce din capul locului n'a putut să nu fie luată la ochi broșura ce a scris-o d-l Victor Lazar despre viața și sfârșitul lui Buteanu, precum și cartea cu colecția ei prețioasă de documente istorice, ce-a scris-o d-l Teodor V. Păcățianu, mai ales după ce cea dintâi a fost intitulată „Dar de Pasci“, ér cea de a doua „Cartea de aur“.

Dacă la noi ar fi într-adevăr li-beritate constituțională pentru toți; dacă din nenorocire politica fanatică de rassă, ce se face ați de cătră ele-mentul dela putere, n'ar fi adus lu-crurile acolo, ca Românii să nu mai

fie tolerați nici ca naționalitate; dacă deja n'am fi ajuns așa departe încât și cei ce vor să se folosescă de drep-turile, ce li-le dă legea naționalități-lor în vigore, sunt declarați de agitatori periculoși maghiarismului, atunci, susținem tare, că aceste pro-cesse de pressă ar fi fost cu nepu-tință.

Mai înțelegem și aceea, că pro-curorii sunt îngrijați de resuscitarea trecutului, având conștiința, că în cursul timpului nu s'a făcut nimic, absolut nimic pentru îmbunătățirea relațiilor între Maghiari și Ro-mâni.

Nu înțelegem însă și cu indig-nare profundă trebuie să condamnăm purtarea procurorilor, cari, în loc de a se feri să sgândărescă în ranele trecutului și ale prezentului, au órba cutezare de a acușa pe Români, fără de a putea aduce nici cea mai mică dovadă, c'ar agita în contra integrității teritoriale a statului ungar.

Revista politică.

O săptămână și mai bine a ți-nut în *dieta ungară* desbaterea asupra *afacerii-Nessi*, de care au cunoscință și cetitorii numărului nostru de Du-mineca. A fost o desbatere estraor-dinar de agitată, kossuthiștii profi-tând de ea pentru a-și v-ersa focul și necazul de la inimă împotriva ar-matei comune și a imnului poporal „Gott erhalte“. În sedința de Joi a fost discuția finală. A luat cuvântul și ministrul de honvești br. Fejervary pentru a răspunde kossuthiștilor. Fe-jervary n'a prea cruțat nici de astă-dată pe cei-ce făcuseră atăta gălăgie în jurul acestei afaceri, și a scăpat éráși o vorbă grea, care i-a mahnit mult pe contrari. A dis anume, că dacă a cedat votului, prin care s'a amânat resolvirea afacerii, a făcut'o

numai din prevenire față de dietă. Declarația acésta a ministrului de honvești a ridicat furtună de proteste din partea opoziției. S'a ocupat apoi Fejervary cu demonstrația din Clușiu și a dis, că nu e de demnitatea unui ofițer să ațite pe băeții de stradă a demonstra contra armatei. Aici, dis-e, nu se tracteză într-o atăta de aface-rea-Nessi, care e un lucru lateral, ci de góna contra imnului „Gott er-halte“. Acest imn l'a compus Haydn la 1797, când nu era vorba de îm-părăție austriacă. Impărăția austriacă datéză numai din 1804. Greșesc deci aceia, cari afirmă, că „Gott erhalte“ e imnul împărătesc austriac. Cu tim-pul imnul acestas'a introdus la mili-ție și se cânta când se făceau părădi militare. Imnul acesta este imnul personal al Majestății Sale și cel ce respectă pe regele maghiar, trebuie să respecte și imnul acestar. Nu este adevărat, că „Gott erhalte“ s'a cân-tat cu ocazia execuțiilor din Arad. Pe toți i-a durut atunci execuțiunea. (Strigări din stânga extremă: Numai pe împăratul nu l'a durut). Am tras v-élul peste acele evenimente, să nu umblați deci a ridica mereu acel v-él, căci prin acésta nimic alta nu fa-ceți, decât ațitați ura. Nu v-é jucați cu focul!

A mai făcut ministrul o decla-rație interesantă. A recunoscut anume, că *insigniile militare nu coréspund într-o tóte dreptului public și scie, că voința hotărâtă a monarhului este, a-se afla alte insignii coréspundétore armatei comune.* (Vii aprobări în dreapta și stânga) Cestiunea acésta însă e grozav de grea și incurcată, d-er cu timpul se va regula, cum s'au regulat și altele.

La votare s'a primit propunerea comisiunei de imunitate, după care dreptul de imunitate al deputatului Nessi nu s'a atacat. Pentru au votat 170, contra 65.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Cântece.

I.

Tótă ruga mea cuminte
Mi-o ridic la tine lună;
Din podóba ta de raze
Impletesce-mi o cunună.

Impletesce-mi-o și 'ngrabă
S-é i-o dau copilei d'albe
S-é mi-o v-éd că 'mi vine érá
Sub a tale raze albe...!

II.

Lacrimă găsesce-ți calea,
Nu mai sta pe prispa genii,
Nu ție scris să guști lumina
Din surisul Consinzenii!

Și 'nzadar i-aștepți într'una
Graiu-i dulce să te cheme...
Ea, de unde vrei să scie
C'o aștepți de-atăta vreme?...

Veturio.

Butoiașul.

De Guy de Maupassant.

D-l Chicot, cărciumarul din Epreville, se opri cu cărucioara lui înaintea curții mamei Magloire. El era om voinic de 40 de ani, roșu, burtos și trecea de-un om réutacios.

Legă calul de stălpul de lângă pórtă și intră în curte.

Avea mai multe holde ce se măr-gineau de posesiunea bétranei Magloire, pe care posesiune pusese el de mult ochii. A încercat el și de două-deci de ori s'o cumpere de la mama Magloire, care însă îi respinse forte hotărât ofertele lui.

„Sunt aici născută, aici voiți să și mor“, dicea ea în tot-déuna.

Astăzi Chicot găsi pe bétrana cură-țind cartofi înaintea ușei sale. Ea numéra șépte-deci și doi de ani, era uscățivă, sbir-cită și încovăiată, cu tóte astea însă neo-bosită la lucru ca o fată tin-eră. Chicot îi puse mâna prietenesce pe umér și se aședă pe urmă pe un scăunel lângă ea.

„Ei mamă! Cum îți mai merge cu sănătatea? Sunt tóte în rénduială?“

„Mulțamesc lui Dumneđu, d-er la voi, cumetre Prosper?“

„Afar' de nisce junghiuri, nu mă pot nici eu plânge de nimic.“

„Asta-i bine.“

Apoi nu mai dis-e nimic. Chicot se uita cum își vedea de trébă. Degetele ei nodurose și strimbe, ce se întăriseră ca picioarele de raci, luau ca nisce clesce car-tofii din coș. Cealaltă mână însă înv-ertea de tot repede cuțitul curățind cartofii, și când cartoful devenea de tot galben, îl aruncă într'o gălétă cu apă, ce sta lângă ea. Trei găini obraznice veniau una după alta până pe androcul ei și cum prindeau câte o cóje de cartofi cu ciocul, așa o și luau la fugă cât puteau de iute. Chi-cot făcea o față perplexă, șovăitoare, ne-sigură și se vedea că are ceva pe suflet, ce nu voia să spună. În fine totuși își luă inima 'n dinți: „Spune-mi mamă Mag-loire...“

„Ce poftesci?“

„Incă tot nu vrei să mi vindți curtea?“

„Nu, dintr'asta nu se face nimic, și-am spus'o în tot-déuna. Nu mai începe tot cu de acestea.“

„Acum însă am găsit un alt mijloc, prin care am-éndoii am puté face bună trébă.“

„Ce mijloc?“

„Bagă bine de sémă. D-ta 'mi vindți mie curtea dumitale, și totuși rămâne a dumitale. Te învoiesc cu asta?“

Bétrana se opri de-odată de la cură-țitul cartofilor și își aținti ochii ei vioi cu pleópele cele sbároite, asupra cărciuma-rului.

El dis-e apoi: „S-é mă esprim mai bine. În tótă luna îți voi aduce două-sute șése-deci de franci. Înțelege-mă bine: În tótă luna îți voi aduce eu aici cu cărucio-riul meu de ce napoleonii încreți de aur. Și mai departe să nu se schimbe nimic, absolut nimic, vei ședé tot aici în casa dumitale și să n'ai de loc grije de mine. D-ta nu vei avé alta de făcut, de cât să iei banii. Îți place asta?“

El o privia vesel și cu voie bună. Bétrana însă se uita la el cu neîncredere și căuta să înțelégă unde zace pácăléla. Apoi întrebă: „Asta va să dice ar fi pen-tru mine Bine, acum ce vei avé d-ta de la curte?“

El răspunde: „De asta nu trebuie să bați capul. D-ta rămâi aici până ce bunul Dumneđu îți va da d-ile. Vei ședea aici în proprietatea d-tale. Imi vei da numai la notar o subscriere precum că, după mórtea d-tale, casa să fie a mea. Nu ai nici un

O fôie din Peșta surprinde lumea și țera cu scirea, că Banffy va porni o mare acțiune. Neastâmpărul paron a chemat la sine pe numeroși membrii din partidul liberal guvernamental la o conferență intimă, cu scop de a-se discuta asupra formării unui nou partid cu program economic, ér programul acesta se aibă de basă *separatiunea de Austria și înființarea teritoriului vama independent.* Banffy prin această vré de sigurd se face interesant și popular. Desfacerea Ungariei de Austria în privința economică, a devenit de un timp încóce dogmă pentru anumiți politicieni maghiari, și Banffy ar găsi cu programul acesta aderenți numeroși chiar și în partidul, care e condus ađi de Szell. E cam ciudat însă, că tocmai Banffy vine cu astfel de idei, el, care scim, că pe tema acesta a căduť și care la timpul său cel mai strășnic combatant pentru teritoriul vama comun. Dér nu de asta il dóre pe Banffy. Alțeva il muncesce pe el: dorul de putere. Ar vré, ca prin înființarea unui nou partid, să dea lovitura de grație lui Szell.

Ieri s'au deschis *corpurile legiuítóre române* printr'un mesajiu de tron rostic de Majestatea Sa regele Carol. Tocmai în ajutunul redescideroi, s'a vorbit mult despre o *crisă ministerială* parțială. Ministrii *Pallás* (interne) și P. S. *Aurelian* (domenii) și-au presintat demisiunile. Până în momentul când scriem, nu scim cum s'au complanat lucrurile și decă guvernului i-a succes a limpedi situația.

Deputații sêrbî și bulgari prăgătesc o *infrățire sêrbo-bulgară*. De sêrbătorile Crăciunului deputații bulgari vor face o excursiune la Belgrad, capitala Serbiei; în Februarie vor merge tot la Belgrad comercianții și marii industriași bulgari, ér în Martie diariștii bulgari. Tot această vor face o și Sêrbii, mergênd la Sofia. Infrățirea, se dice, este plănuită și organizată de guvernul din Petersburg.

Rar s'aude, ca *Sultanul* să facă vr'o *enunțatiune politică*. Dilele trecute a făcut ceea-ce nici odată nu făcuse. Primind pe delegații comunei „Eu nu fac deosebire între a dușii mei mohamedani și creștini. Toți sunt *egali* inaintea mea și pe toți îi *cinstesc* la felii.” Sê fie óre această declarație semnalul unei ere mai bune pentru creștinii din imperiul otoman?

Recensământul din 1900.

III.

După ce din tóte comitatele am arătat comunele, cari au o populație românească mai mare de 3000 suflete, ba în unele românească chiar pe acele cu populație românească mai mare de 2000 suflete, este cu dreptate să o arătăm această și în comitatul Maramureșului, légănul de unde a descălecat Dragoș Vodă și a întemeiat Moldova în secolul XIV. Trebuie să ne înțórem așa-dér pentru câte-va minute la Maramureș, căci și acolo sunt comune mari și frumóse, ca de esemplu:

Sêliscea. Hotar: 11.254 j. c. Locuitori 2.793, dintre cari r. cat. 19, gr. cat. 2.303, ref. 2, isr. 469. După limbă *Români* 2229.

Săcelu. Hotar: 13.881 j. c. Locuitori 2631, dintre cari gr. cat. 2080, greco-or. 50, ref. 1, isr. 473. După limbă, *Români* 2.128.

Iod. Hotar: 13.216. Locuitori 2.594, dintre cari gr. cat. 2.088, aug. 1, unitar 1, isr. 484. După limbă, *Români* 2.053

Strimtura. Hotar: 8.892. Locuitori: 3006, dintre cari rom. cat. 10, greco cat. 2.667, isr. 329. După limbă *Români* 2.661.

Bársana. Hotar: 10.725 j. c. Locuitori 3.025, dintre cari r. cat. 22, greco cat. 2.494, aug. 1, ref. 4, jidovi 54. După limbă *Români* 2.480.

Budesci. Hotar: 12.770. Locuitori: 2.477, dintre cari r. cat. 73, gr. cat. 1.965 gr. or. 1, ref. 3, isr. 435. După limbă, *Români* 2.356.

Apsa de jos. Hotar: 17.633 j. c. Locuitori 4.650, dintre cari r. cat. 13, gr. cat. 3.968, aug. 1, ref. 5, jidovi 663. După limbă *Români* 3.920.

Apsa de mijloc. Hotar: 24.333. Locuitori 3.230, dintre cari r. cat. 4, gr. cat. 2.800, ref. 1, isr. 425. După limbă *Români* 3.153.

Vișeu de jos. Hotar: 9.623 j. c. Locuitori 3.501, dintre cari r. cat. 27, gr. cat. 2.931, jidovi 542. După limbă, *Români*: 2.923.

Borșa. Hotar: 82.582 j. c. Locuitori: 7.758, dintre cari r. cat. 381, gr. cat. 5392, gr. or. 1, aug. 5, ref. 7, jidovi 1952. După limbă *Români* 5.251.

Vișeu de sus. Hotar: 44.315 j. c. Locuitori: 7.562, dintre cari r. cat. 2.492, gr. cat. 2.500, gr. or. 1, aug. 14, ref. 53, unitar 1, jidovi 2.499. După limbă *Români* 2.158.

Moiseiú. Hotar: 19.570 j. c. Locuitori 3.482, dintre cari r. cat. 29, gr. cat. 2.561, jidovi 892. După limbă, *Români* 2.551.

Acuma, înainte de a trece mai departe, să facem un mic resumat asupra celor 13 comitate după cari am vorbit până acuma. Adunând numărul total al Românilor din cele 13 comitate, găsim în *statistica oficială* următoarele date:

Bihis	6.069
Bihar	239.449
Hajdu	258
Maramureș	74.978
Sabolciú	73
Sătmariu	118.770
Selagiu	125.451
Ugocia	9.278
Arad	223.806
Ceoad	13.982
Caraș-Severin	328.371
Timiș	167.523
Torontal	88.044

La olaltă . . . 1,395.874 *Români*

Când facem suma această ne aducem aminte de o carte, pe care a scos-o mai deunăđi de sub tipar un învățat profesor din Timișóra Dr. Czirbusz Géza sub titlul: „*Magyarország a XX évszázad elején*” (Ungaria în prăgul secolului XX).

În cartea această, învățatul profesor susține, că aceia, cari sciunguresce, numai pe motivul acesta încă nu pot fi numeți arată ungar, căci cu cunoștința limbii arată ungar atăta, că respectivii au cultură ungară, dér ei în realitate se țin de poporul acela, din al cărui sânge își derivă originea.

Decă am admite teoria lui Czirbusz și ne-am numéra după principiul său, în ceea ce ne fac mare ușurință datele asupra religiunii, — căci se cam scie, că cele două religii: greco-catolică și gr.-orientală ne arată, cari s'ar pute nuména, după teoria lui Czirbusz, între Români — atunci am ajuge la următorul rezultat aproximativ:

Bihis	8.589 = 3.07%
Bihar	257.500 = 44.61%
Hajdu	1.000 = 0.45%
Maramureș	75.000 = 24.87%
Sabolciú	3.678 = 1.27%
Sătmariu	156.225 = 42.50%
Selagiu	123.446 = 61.96%
Ugocia	10.000 = 12.00%
Arad	229.011 = 55.38%
Ceoad	17.146 = 12.24%
Caraș-Severin	330.727 = 74.66%
Timiș	170.705 = 35.84%
Torontal	89.416 = 14.68%

La olaltă . . . 1,477.453 *Români*.

Se înțelege, că principiul lui Czirbusz este greu de aplicat în tóte părțile. Pentru că în comitatul Hajdu de exemplu, unde numai în orașul *Hajdu-Dorog* vedem o populație de 8.293 gr. catolic, dintre cari nu s'au mărturisit de Români, de cât 2, ér de Ruteni numai 8.

Aici în Hajdu-Dorog se află cuibul așa numiților greco-catolici maghiari, cari se fac luntre și punte, ca să capete de la papa îngăduința de a face slujba în limba maghiară. Se înțelege, că din aceștia n'am putut numéra între Români pe vr'unul, căci ei și-au pierdut în cursul timpurilor amintirea originii lor, deși din șematismul diecesei Muncaciului din anul 1816 se vede, că erau aici Români destui, așa că aveau parochul lor propiu cu numele Vasile Szabo.*)

În șematismul de la 1829 se mai face amintire de Români în Dorog, însă nu mai aveau paroch, ér în șematismul de la 1847 nu sunt Români ca 'n palmă. Cu alte cuvinte, au trecut pe nesimțite la Ruteni, ér aceștia tot așezate pe nesimțite s'au făcut Maghiari.

Tot așa vedem în șematismul diecesei Muncaciului la 1829, pomenindu-se de limba română, pe lângă cea rutenă și maghiară în comunele: Bököny, Gelse, Fehér

*) Parochus pro parte valachica D. Bas. Szabo.

tó, Biri, Nagy Kalló, Kállosemjény, etc. cari ađi toți au disărut.**)

Acésta am amintit-o, pentru-ca să arăt că nu m'am încumetat să scol morții din morminte. Ce e pierdut, e pierdut și pace, și de aceea în comitatul Hajdu n'am urcat cifra Românilor, de cât la 1000 suflete, ceea ce cred, că nu e mult.

Am mai cercetat în statistica oficială și la celelalte comitate din Ungaria, Croația-Slavonia, Fiume și m'am mirat că n'am găsit comitat, unde să nu fi dat măcar de un Român. În unele sunt chiar cu sutele. Éta ce am găsit:

În comitatul *Arva* 5. Români, *Bars* 12, *Estergom* 7, *Hont* 83 (dintre cari 34 în comitatul de fem-i „Maria Nostra”), *Láptó* 3, *Nograd* 83 (în comuna Romhány 22), *Nitra* 4 (din cari 23 în comuna Jókó) *Pojun* 71, *Trencin* 106 (92 în penitenciarul *Ilava*) *Turoč* 1, *Zolyva* 17, *Baranya* 47, *Fehér* 116 (25 în comuna Szár, 32 în Eresi, 25 Czece, 17 în Alba Regala), *Győr* 16, *Komarom* 52 (20 în comuna Alsó Galla, 11 în Szend, 9 în Bana) *Moson* 21 (din cari 13 în Kálnok), *Somogy* 381 (Kaposvár 91, Nagy Korpád 14, Bacs 131) *Sopron* 22, *Tolna* 1, *Vas* 43. *Veszprém* 121 (comuna Ugod 91), *Zala* 159 (Galács 18, Drávacsány 77, Felsővidafalva 21) *Bacú-Bodrog* 327 (Apatin 131, Bodrogmonostor-szeg 69), *Ciongrad* 463. (Socotind după Czirbusz, și avênd în vedere teoria lui Czirbusz, în comitatul Vindograd ar fi 1534 Români), *Heves* 43, *Iász-Nagykunszolnok* 108, *Pest-Pilis-Solt-Kiskun* 1664 (Budapesta 1299. — Socotind însă după Czirbusz, și cu aplicarea principiului lui Czirbusz, în comitatul Pest-Pilis-Solt-Kiskun ar fi: 7813 Români. *Abauj-Torna* 60, *Bereg* 72, *Borsod* 349 (Miskolc 312), *Gömör és Kishont* 20, *Sáros* 33, *Szepes* 314 (Lőrös 290), *Ung* 199, *Zemplén* 144, *Fiume* 23, *Belovar-Körös* 2, *Liba-Krbava* 1, *Modruș-Fiume* 3, *Orășeu* 264 (orașul Brod 246), *Sirmiu* 601 (orașul Miony 140, cercul Zimovici 364) *Varasd* 1, *Veróce* 21 (Esseg 19), *Zagrab* 22 (în orașul Zagrab 19). În Fiume, Croația și Slavonia la olaltă 943 *Români*.

Adăngând acum suma de 13.425 a Românilor ce trăesc răsleți prin tóte comitatele din Ungaria, precum și pe teritoriul orașului Fiume și în Croația-Slavonia cătră suma de mai sus a celor 13 comitate, iese suma totală de 1,490.878 *Români*, calculați după datele biurolui statistic, făcênd însă o grupare aproximativă de cifre după teoria științifică a profesorului maghiar Dr. Czirbusz din Timișóra.

După ce am făcut această recapitulatie, în numărul viitor vom pute trece la celelalte comitate din părțile ardelen.

Delealea.

Populația Bucovinei.

Biruul comisiei i. r. centrale statistice din Viena a publicat în date sumare rezultatele recensământului încheiat cu 31 Dec. 1902 în regatele și țările imperiului austriac.

**) A se vedé „Observatorul“ nr. 22 din 1879.

copil și la nepotul d-tale și așa nu te trage inima. Iți place așa-déră propunerea mea? D-ta îți ții așa-déră curtea cât vei trăi, ér eu îți dau pe fie-care lună de ce napoleon. Ásta este un câștig curat pentru d-ta.”

Bêtrâna fú surprinsă și începú să șovăie în hotărîrea ei. Ea răspunse: „Nu dice ba. Trebuie să înțéam să mă mai socotesc. Vino în sêptemâna viitoare. Atunci o să-ți dau răspunsul meu.”

Și așa cumêtru Chicot se îndepărtă, vesel, ca un rege, care a cucerit o țéră.

Bêtrâna Magloire rămase îngândurată Nu putú dormi nóptea următoare și patru zile de-arêndul avú frigurile nehotărîrei. Ea bănuia ceva mișelesc în propunerea cărciumarului. Când se gândea însă la cei de ce napoleon și fie-care lună, în șorți, să-i plouă în pólă din ceriú, fără ca ea să-și întindă mâna după ei, o făcea să-i bată inima lacomă.

Se duse la un notar și-i spuse aface-rea. El o sfătui să primescă ofertul lui Chicot, însă de óre-ce proprietatea ei valora cel puțin șese-deci și cinci mii franci,

să pretindă în loc de de ce napoleon, cinci spre-dece la fie-care lună.

„Decă vei mai trăi încă cinci-spre-dece ani”, duse notarul, „atunci în modul acesta va plăti pentru curtea d-tale abia cinci-deci și patru de mii de franci.”

Bêtrâna cu tóte că tremura la gândul de a lua atâția bani în fie-care lună, totuși n'avea încredere, se temea de multe lucruri neprevêdute, de vr'o cursă ascunsă, nu se putú hotărî și-și puse din nou mereu la întrebări până sosi sêra. În fine autorisă pe notar să facă actele de vân-dare, și ea se duse acasă buimăcită și amețită ca și când ar fi bêtut o cofă de vin nou.

Când revé Chicot pentru a-și primi răspunsul, ea se prefăcu ca și când n'ar mai avé voie, dér în inima ei ducea frică, că el nu se va înv i să dea cei cinci-spre-dece napoleon. În fine după-ce el îi dădu zor, îi făcu și ea contra propunerea ei.

De-odată sări în sus desamăgit, dicênd că mai bine se lapedă de tótă trêba.

Pentru a-l indupleca érăși, ea începú

să vorbescă despre aceea, cam cât ar mai puté ea trăi.

„N'am să trăesc mai mult ca cinci până la șese an. Intru acum în al șepțede-ci și treilea an al vieții și nu mai sunt așa sigură pe picioare. Mai când era, credeam că să și sfîrșesc cu mine! M'î veneau sfîrșeli și am trebuit să stau în pat.”

Chicot însă nu se lăsa așa iute cuvins.

„Aide de, bêtrâno, esci încă tare ca turnul biserice, ó să te faci cel puțin de o sută de cece ani. Ține minte, că încă vei veni la înmormântarea mea.”

Tótă ziua trecú astfel cu vorbe de acestea.

Dér vedênd cărciumarul, că ea u'o lasă mai ef în, se învói să-i dea cei 15 napoleon.

În ziua următoare subscriseră amêndoi contractul de vân-dare, ér bêtrâna Magloire îi mai scóse cărciumarului pe de asupra încă și de ce cofe de vin.

Trei ani trecură. Buna femeie se ținé de minune. Și nu părea c'a îmbêtrânit nici

măcar c'o di. Chicot era desperat. I-se părea, că plătesce renta deja de-o jumătate de véc, că ar fi pécălit și ruinat. El se ducea la bêtrâna din când în când, ca și cum s'ar duce în Iulie pe câmp să vadă decă grânele sunt destul de cóte pentru secere. Ea la primea în tot-déuna c'o óre-care rêtute în privire, ca și cum s'ar felicita că pôte să i-o facă astfel. Ér' el se urca în căruciorul lui în tot-déuna injurând. „Nu vréi să crepi odată, sgaibă bêtrână?”

Nu sciea ce să facă. Când o vedea, îi venea s'o sugrume. O ura cu ura sêlbatică și stupidă a țéranului págubit.

Atunci el se gândi la o scăpare.

Intr'o di o visită érăși și și frecă mâinile tocmai ca atunci, când de prima dată îi făcuse propunerea de vân-dare.

După ce povestiră câțva timp, duse el: „Spune-mi mamă, pentru-ce nu poffesci să prândesci odată și la mine, când vii la Epreville? Se și vorbesce despre asta. Se vorbesce, că ni-am fi certat, și-mi pareréu. Sciți bine, că la mine nu ai de plătit ni-

În Bucovina cu un teritor de 10-442 km², s'a aflat o populație de 730-195 (în 1890: 646-541) suflete.

Populația a crescut în intervalul deceniului cu 12-93% (în 1881—1890: 13-1%) în comparație cu deceniul anterior procentul creșterii a scăzut, motivată fiind scăderea prin însemnata emigrare din țară.

După criteriul limbii de conversație — ceea-ce se identifică cu naționalitatea — s'au aflat în 31 Dec. 1900: *Români 229-018* (în 1890: 208-301, deci o creștere de 20-717 *Ruteni 297-798* (în 1890: 268-367, deci o creștere de 29-431) *Germani 159-486* (în 1890: 133-501, deci o creștere de 25-985) *Poloni 26,857*, *Maghiari 9516*; în fine de alte naționalități 829, dintre cari Italiani 119. Notăm, că și de astădată Lipovenii sunt trecuți la cifra Rutenilor cu numărul destul de însemnat de cifra 6000, din care este aparent numai numărul Lipovenilor sectari de 3544 inși, pe când cei gr. or. sunt retăcuți.

După profesiune s'au aflat gr. ort. 500-262, rom. cat. 86-656, gr. cat. 23-388, arm. cat. 436, cat. vechi 10, arm. orient. 381 conf. augsb. 18-383, conf. elv. 889, secta Lipovenilor 3544, israeliți 96-150, mohamed. 3, de alte conf. 50 fără conf. 40. Au sporit deci: gr. ort. cu 55,489; catolicii cu 17,547; israeliții cu 13,333.

Germanii creștini s'au găsit aproximativ 63.300, deci sporii cu circa 18%, un spor abnormal în comparație cu media creșterii de rotund 13%.

În procente exprimat au progresat: Românii cu 9,95%, Rutenii cu 10,97%, Germanii cu 19,46%, Poloni cu 13,80%, Maghiarii cu 16,92%. Deci s'au înmulțit peste media de 22-93%: Germanii cu 6-53%, Maghiarii cu 3-99%, Poloni cu 0-87%. Sub medie au rămas Românii cu 2-98% și Rutenii cu 1-96%. Locul cel mai nefavorabil în procentul creșterii îl au prin urmare Românii cel mai favorabil Germanii.

SCIRILE DILEI.

— 16 (29) Noemrie

Procesul pentru „Cartea de aur“.

În numărul trecut de Duminecă am adus scirea despre procesul d-lui Victor Lazar, care a fost condamnat la curtea cu jurați din Clușiu la 4 luni închisore, pe motiv, că ar fi agitat contra Maghiarilor cu broșura sa „Darul de Paști“, în care a scris viața lui Ioan Buteanu de Șomcuta-mare, care la 1849 a fost omorât, de Hatvani. — Acuma trebuie să aducem érași scire despre o condamnare tot de la curtea cu jurați din Clușiu. Aici s'a judecat în 24 și 25 Noemvrie procesul d-lui T. V. Păcățianu, redactor responsabil al „Telegrafului Român“, din Sibiu. D-l Păcățianu a scos de sub tipar o carte mare, numită „Cartea de Aur“, în care a descris toate luptele politice ale Românilor din Tran-

silvania și Ungaria, începând de dinainte de asta cu o sută de ani. În volumul I. în care se cuprind și evenimentele de la 1848, procurorul a găsit, că d-l Păcățianu ar fi agitat contra Maghiarilor, deci a orânduit perchișiție pe la toți Românii, cărora li s'a trimis cartea. Pe unde augăsit-o în diferite orașe și sate, au confiscat-o, pe unde n'au găsit-o au dictat pedepse de câte 200 corone și a provocat pe proprietarii cărților să dea numai decât „Cartea de aur“, căci de nu, vor fi pedepsiți cu temniță. În fine, după-ce s'au confiscat toate cărțile i-a venit rândul și autorului, care în ziua de 25 Noemvrie a fost condamnat la 8 luni închisore de stat, 400 corone amendă și 1587 corone cheltueli. D-l Păcățianu a fost dus numai decât la închisore, însă după ce a pus o cauțiune de 5000 corone a fost érași liberat, până se va judeca recursul, ce l'a făcut d-l avocat Dr. Ilea, la curtea de casație.

Curtea română în Bucuresci. Mercuri la orele 2½ după amiazi, Maiestățile Lor Regele și Regina României, urmați de suite, au plecat din Sinaia cu un tren special la Bucuresci. La orele 5-20 trenul a intrat în gara de nord (Bucuresci), care era frumos împodobită cu drapel și verdéță, în sunetul imnului național și strigătelor de ura ale companiei de onore dată de regimentul 1 geniu, precum și în aclamările publicului aflat pe peron. Maiestățile Lor au fost primite de către Principele și Princesesa României cu Principele Carol, cu cari s'au îmbrățișat în modul cel mai afectuos; de asemenea de către d-l președinte al consiliului cu d-nii miniștri, precum și de către Înalt Prea Sfințiile Lor Mitropolitul Primat, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, și Înaltii Prelați. Regele a trecut pe dinaintea frontului companiei de onore, la al cărui flanc drept se afla d-l comandant al corpului II de armată, d-nii oficeri generali și superiori din garnisonă. La intrarea în salonul de așteptare, Maiestățile Lor au fost primite de d-nii președinți ai Corpurilor legiuitoare, mai mulți foști președinți de consilii și foști miniștri, d-nii președinți și procurori ai înaltelor Curți de casație și conturi, mai mulți d-ni senatori și deputați, d-l primar al Capitalei, d-l prefect al poliției, înaltii funcționari ai Statului, precum și numeroși domni și domne din societatea bucureștenă, cari s'au grăbit a exprima respectuoasele lor omagii Maiestăților Lor. Numeroase buchete de flori au fost oferite M. S. Reginei. Suveranul și Regina, după ce au convorbit cu multă afabilitate cu persoanele prezente, și-au exprimat viua Lor mulțumire pentru frumoasa primire, ce Li-s'a făcut, suindu-se apoi în trăsura regală, S'au îndreptat spre Palat, unde au descins la orele 6 séra.

Noul director al „Sălăgiancei“. Am adus la timpul său scirea despre trecerea din viață a vrednicului director al insti-

tutului de credit și economii din Jibou, D. Suciuc. În locul repausatului, aflăm, că s'a ales un nou director în persoana harnicului avocat din Clușiu, d-l Emeric Pop. (Jiboul este comună mare lângă Someș, în comitatul Sălăgiului. Are hotar de 4.361 j. catastrale cu 2.544 locuitori, dintre cari 546 Români. Mai sunt aici 1669 de Unguri, în cea mai mare parte calvini, și 326 jidovi. Are 452 de case, dintre cari 183 acoperite cu țigle, 101 cu șindilă și 168 cu paie. Imprejurimea este compusă tot din comune românesce.)

Serbărilor pentru luarea Plevnei, ce se vor face în 28 Noemvrie a. c. în România, se vor da în anul acesta proporțiuni mai întinse ca de obicei. În Bucuresci, după parastasul ce se va serba la metropolie și la care vor asista Majestățile Lor Regele și Regina și Altețele Lor Regale cu micii principii, se va face o mare paradă militară, la care va participa întreaga garnisonă a capitalei. După amiazi o delegație a tuturor regimentelor, cari au participat la reboi vor înmâna Suveranului un album cuprindând portretele tuturor oficerilor, precum și diferite scene ale reboiului independenței. Séra se va da la palat un mare banchet militar.

Inmormântarea lui Krupp. Miercuri s'a făcut la Essen (Germania), înmormântarea celebrului fabricant de tunuri murit în urma unui atac de apoplexie. Telegramele din Berlin relevă importanța funerariilor făcute acestui rege al ferului. Insuși Impăratul Wilhelm, care nutria pentru defunct o sinceră dragoste prietenească, a ținut să aducă omagiul durerii sale, mergând în persoană, la Essen, să urmeze carul funebru. Se citează aceste cuvinte pe cari împăratul le-ar fi exprimat de față cu preotul, care a oficiat. „Sunt indignat de acușățiunile aduse lui Krupp de diarul „Vorwärts“ și sunt sigur, că brava populațiune din Essen va respinge cu aceeași indignare odioasă calomnie la adresa ilustrului fiu al Germaniei.“ — Mórtea lui Krupp a provenit din supărare, pentru-că diarele socialiste au scornit despre el nisce minciuni, acușându-l de fapte imorale. Impăratul Wilhelm a asistat, după cum am dis, în persoană la înmormântare și, ceea-ce nu s'a întâmplat până acuma, ca un împărat să țină discurs la asemenea ocaziuni, împăratul Wilhelm a ținut un discurs, în care și-a exprimat părerea de rău pentru mórtea prea timpurie a lui Krupp și tot-odată și-a exprimat desaprobară față cu acei ucigași, sociali, cari din biurourile redacțiilor cu condeiele lor otrăvite au ucis un om, care a adus atâtea servicii patriei și a făcut atâtea bine lucrătorilor. Impăratul a invitat în discursul său pe toți muncitorii cinstiți germani, ca să rupă ori-ce legătură cu socialității. — Krupp a lăsat familiei sale o moștenire de 300 milioane mărci (o marcă germană = 1 cor. 20 bani.)

Limba română supără mult urechile unor Unguri, chiar și acolo unde ei sunt datorți a o asculta fără murmur. Țăranul român Ioan Herța din Orăștie ni-se plânge, scrie „Libertatea“, că având în 27 Nov. la judecătoria de aici ceva proces, d-l jude Fekete a încercat să-l forțeze în tot chipul, ca să vorbescă unguresce! L'a amenințat că-l arestează îndată, că-l pedepsește în bani de nu vorbesce unguresce, — până a intervenit chiar avocatul, un Ungur, cu totă energia contra acestei cereri nedrepte a judeului, spunându-i că densus trebuie să asculte și să primescă fasiunea românescă a țăranului! Ne miră foarte mult această sfortare a d-lui jude, când scie că la judecătoria fie-care om e în drept a vorbi în limba sa maternă! Ér fiind în drept, cum vin chiar cei-ce au să facă dreptate, să cerce a abate pe ómenii de la dreptul lor?

Noroc la pescuit. Pescarii din Cuciuat, anume: Ion Brândușanu a Țilichi, David Brândușanu, Stefan Leșu și Ioan Burdea a lui Zaharie, în 10—11 l. c. umblând la pescuit, după trei trase cu mreja au scos minune de pesci, în număr de 263 somni, cum nu a mai vădit nimeni. Au fost și în mărime de de 8—9 palmi câte unul, mai mari de cât un om, ér de 3 palmi mai mic n'a fost nici unul. Au vëndut 10 mm. cu prețul de 500 fl. Frumos noroc pentru bieții pescari din Cuciuat în vremea asta lipsită de bani! Așa se dea Dumneșeu la toți pescarii, și atunci se va adeveri vorba care dice: „Din păstorii și din pescarii făcuși Dómne ómenii mari!“

(Cuciuatu este o comună mică pe Valea Someșului (Chioar) are hotar de 710 jughere catastrale, 76 case dintre cari 19 acoperite cu șindilă și 57 cu paie, 335 locuitori români și 7 jidovi.)

Agitația în Macedonia. „Berliner Tageblatt“, din Berlin, află din Adrianopole, că sosesc acolo mulți soldați răniți în ciocnirile de lângă hotare, unde nisce mici bande întrețin hărțuirile. De altă parte „Politische Correspondenz“, din Viena, publică o telegramă din Constantinopole în care se anunță, că rapórtele valiului din Macedonia spun, că bandele bulgare au asasinat mulți Greci, ca răsbunare pentru ajutorul dat de Greci auterităților turcesce. Din Sofia se anunță, că, în urma unui raport al sub-prefectului de la Dubnița, care descrie ca foarte rea starea refugiaților macedoneni sosiți acolo, în cercurile guvernamentale se agitá ideea de-a se trimite acolo o comisiune specială, care să constate prin interogatorii luate fugărilor situațiunea Macedoniei. Guvernul grecesc, din partea sa, refuză să acorde ospitalitate bandelor, cari se refugiază pe țăteritoriul elen. După diarul „Empross“ guvernul a somat pe locot-colonelul bulgar Iancoff, care a trecut din Macedonia în Grecia, cu 15 ómenii ai lui, și a fost arestat la Trikkala și apoi liberat, ca să pă-

mic și pentru un prânț nu fac eu vorbă. Decă vei avé așa-déră poftă, vino la mine, căci imi vei face bucurie“.

Bétrâna Magloire nu se lăsă mult pofită, și ducându-se a doua di cu servitorul ei Celestin și cu căruța la tég, trase la cumétru Chicot, puse calulei în grajdul lui și ceru prânțul promis.

Cârciumarul era diu cale afară vesel, o tracta ca pe o dómna și-i oferi din tóte ce se găseau în bucătaria lui. Ea mână, însă foarte puțin, de óre-ce era încă din copilăria ei învățată la traiu simplu, și nu mână de cât puțină zémă și o bucătică de unt cu pâne.

Chicot o tot îmbia, dér de géba. Ea nu voia nici să bea și mulțumi pentru cafea.

El o întreba: „Dér un păhărel mic tot ai puté să iei?“

„Asta încă ar mai merge“, duse ea, „nu mă împotrivesc“.

El strigă în gura mare prin ușa cârciumei: „Rosario, adă unul din cel bun, din cel mai bun, din cel cu trei stele!“

Și servitorea apărú cu o sticlă mare a căreia vigneté avea forma unei foi de viță.

El turnă două păhărele.

„Én gustă mamă, asta-i ceva bun!“

Buna femeie începú să bea încet și cu înghițituri mici, pentru-ca să-i țină mai mult timp plăcerea gustării. Când goli păhărelul pân' la cea din urmă picătură, duse: „Asta într'adevăr e ceva bun, trebuie s'o mărturisesc“.

Nici n'a isprăvit bine vorba, și Chicot îi și umplú din nou paharul. Ea voi să mulțămescă, dér era prea târziu și-l béu încet, ca și pe cel dintâiu.

El o îmbia și cu al treilea. Ea însă mulțumi. El insistă.

„Asta-i blând ca laptele. Eu beau dece până în două-spre-dece păhărele, fără să simt ceva. Asta lunecă ca zahărul pe gât. I-se pare omului, că s'ar perde pe limbă, nici în stomac, nici în cap nu simți nimic. Nu e nimic mai bun pentru sănătate“.

Și fiind-că i-a plăcut așa de mult, a mai luat puțin, încă o jumătate de păhărel.

Atunci strigă Chicot, covârșit de marinositate: „Decă îți place, atunci îți dăruesc un butoiăș mic din rachiul acesta“.

Bétrâna nu refuză și o porni ceva cam chircălită spre casă.

În ziua următoare veni cârciumarul la curtea mamei Magloire și scóse din câruciorul lui un butoiăș cu cercur de fier. Ea trebuia să guste numai de cât din conținutul lui, pentru ca să se încredințeze că e tot din rachiul acela bun, din care a beut éri și după ce béură ér amândoi câte un păhărel, duse el de rămas bun: „Când și-se va goli butoiășul mai am încă destul, numai nu trebuie să te sfiesc. Numi-e mie de un butoiăș de rachiu. Cu cât îl vei isprăvi mai iute, cu atât mă voi bucura mai mult!“

Cu asta se urcă în cârucior și plecă. După patru zile ér era la bétrâna. Ea ședea înaintea ușei și își tăia o bucată de pâne pentru supă.

El veni aprópe de tot de ea și îi vorbi în față pentru a-i mirosi răsufarea. Un miros de alcool îl lovi în nas și trăsurile feței lui se înveseliră.

„N'ai puté să-mi dai un păhărel?“ în-trebă el după câteva minute.

Și ciocniră împreună două până la trei.

În curând se răspândi vestea, că mama Magloire se îmbată pe ascuns. O găseau adeseori cand în bucătărie, când prin curte, ér câte odată chiar pe drumurile de prin préjur țépână de bétă și fără consciință, așa în cât trebuia adusă acasă.

Chicot nu o mai visita și când se vorbea vre-odată de dënșă, mormăia cu fața întristată: „Nu este lucru jalnic când cineva la bétrânețe se dedă la beutură? Când cineva e așa de bétrân nici că se mai póte lecu de ea. Asta o să sfîrșescă încă réu!“

Și așa se și întâmplă. Ea muri în érna următoare pe la Crăciun, când odată bétă în zăpadă.

Cuméstrul Chicot îi moșteni curtea. „Nebuna! Decă nu s'ar fi otrăvit, ar fi putut stăpâni încă și dece ani curtea ei!“

răsescă teritoriul grecesc în termen de trei zile. În sfârșit o telegramă din *Constantinopol* semnalază următoarea declarațiune a Sultanului cu ocazia primirii în audiență a Exarcului bulgar: „Vă mulțămesc pentru înțeleptele sfaturi, ce ați dat Bulgarilor din Macedonia”. Cercurile diplomatice sunt cam nedumerite asupra sensului acestor enigmatice cuvinte.

Alcoolul în Belgia. Un diar de medicină belgian observă, că poporul belgian a cheltuit pentru beuturi alcoolice, în timpul ultimilor șapte ani, vre-o 2 miliarde și jum. de franci, sumă egală cu toate creditele consacrate de stat, de la 1830, tuturor serviciilor publice, de la drumurile de fier până la fortificații și instrucțiunea publică. Proporțiunea cârciumelor în Belgia este extraordinară de ridicată: 1 pentru 38 de locuitori; din 175.000 de debite de beuturi, 4281 sunt nu mai în Bruxelles. O singură țară în Europa poate să susțină comparația cu Belgia în această privință: Franța, unde proporția cârciumelor este de 1 la 75 locuitori. În Norvegia, unde lupta împotriva alcoolismului este dusă în chip viguros, abia la 50.000 locuitori există o cârciumă.

Femeia călare și câinii. Femeia Ana Pistorianu mergea într-o zi călare pe lângă stâna lui Ion Tatu a lui Adam și Dumitru Măniu a lui Ion din comuna Rechița (comit. Sibiiului). De-odată îi ies înainte du-lăii de la stână și se reped la biata femeie. Un câne a mușcat calul de picior, ér calul spăriindu-se, și-a luat vânt și ține-te Ană! Nefiind călărășă așa strașnică, biata Ana a căzut de pe cal și împiedecându-se cu un picior în scăriță, a fost tîrită de cal și rănită grav. Cei doi păstori au fost dați în judecată, pentru-că nu și-au păzit câinii, și tribunalul din Sibiu i-a pedepsit cu câte 3 zile închisore și câte 10 corone amendă.

Mirésă furată. Fata lui Sirciev Lazo din comuna sîrbescă Starciovă (Torontal) iubea pe flăcăul Dușan Petrovici. Părinții însă au silit-o să se mărite cu Rado Bojici, care era mai bogat. Fata s'a înțele înse cu iubitul său, să fugă împreună. În ziua cununiei, când eșiau din biserică, căruța în care era să se urce mirésă, era a unui prietin al lui Petrovici, ér caii îi mâna însuși Petrovici. Indată după-ce s'a urcat mirésă, când se se suie și mirele, sui-te decă poți! Petrovici a dat biciul cailor și a fugit cu mirésă. A doua zi au trimis căruța golă înapoi. Nunta s'a ținut și fără mirésă.

Moștenire neașteptată. Țăranul Iohann Lardschneider din Wolkenstein (Tiro), un bătrân în etate de 74 ani, a primit zilele acestea o moștenire de 25.000 corone, care i-a căzut, ca din ceri. Lardschneider a scăpat viața mai multor omeni, cari umblând érna prin munții Tirolului se întempla să-i acopere zăpada. La 1891 fôia „Gartenlaube“ a scris despre densusul lăudându-l pentru aceste fapte. O damă bogată, care pörta tot numele de Lardschneider, cetind laudele țăranului, fără să-l cunoscă, i-a lăsat în testament suma amintită. Zilele acestea, murind dama și desfăcându-i-se testamentul, s'a găsit dispoziția referitoare la cele 25.000 cor. Bucuria bietului om e nespūsă.

Feciorul care bate pe mamă-sa. Vasile Spiridon din Avrig a fost dat în judecată în fața tribunalului din Sibiu pentru-că a legat pe mă-sa de mâni și de picioare și a bătut-o. Procesul s'a judecat alaltăieri și „vrednicul“ fecior nu tăgăduia, că a bătut-o pe mă-sa, dér se apăra cu aceea, că mă-sa e o femeie rea de tot și că trebuia să o bată, căci altminteri nu eșia cu ea la cale. În fața judecătii, biata femeie tot mamă, a declarat, că îl iertă pe fiul său, pentru cele ce i-le-a făcut, și astfel l'a scăpat de pedepsă.

Esposiția districtuală a calfelor și ucenicilor. Camera de comerț și industrie din Brașov aduce la cunoștința celor interesați, că esposiția lucrătorilor arangeată

de calfe și ucenicii s'a hotărît a se ține la Pasci anul viitor și va dura 10 zile. Dispozițiile detaliate referitoare la terminul de anunțare și altele asemenea, se vor publica pe calea societăților industriale, a direcțiunilor de la școlile de meserii etc. la timpul său.

Și-a ucis femeia. În comuna Murány (Bănat) s'a găsit mörta Maria Ardeleanu, soția lui Sofron Ardeleanu. La gendarmerie s'a făcut arătare, că a fost omorîtă prin surparea hornului. Gendarmii însă au descoperit urme de sânge în casă, ér într'un dulap o cămașă plină de sânge și un topor sânger. Medicul a constatat, că femeia a fost omorâtă cu lovitură de topor și numai după aceea a fost dusă sub căminul din bucătărie, ér Sofron urcându-se pe acoperiș, a stricat hornul ca să pötă dice, că femeia a fost omorâtă printr'un nenorocit incident. — Ardeleanu a fost arestat.

Norocul unei croitorese. Lucia Boyce era fată tînără și lucra în Paris la croitorie, câștigând pe di câte 3 franci. Înainte de asta cu vr'o doi ani, stăpână-sa a trimis-o cu nisce haine la un hotel, la o familie bogată din America. Era mama și trei fete. Lucia fiind fată drăguță, cele trei fete atât de mult se împrietiniră cu ea, încât rugară pe mama lor, să o ducă și pe Lucia în America. Fiind acolo o epidemie, s'a întemplat, că au murit atât cele 3 fete, cât și mama lor, ér nemângăiatul soț și tată a adoptat de fiică pe amica fiicelor sale. Lucia Boyce dispune acuma de 30 milioane franci.

Iubileul unui institut. Cu începutul anului viitor se implinesc 40 ani de când s'a înființat „Prima reuniune pentru înzestrarea fetelor”. Institutul și-a început cursul în primii ani cu cea mai mare economie. Institutul, care s'a început cu apröpe 100 membrii, emite azi 8—10.000 polițe nouă și plătesce anual 4—500.000 florini ca premii pentru înzestrarea fetelor ferice, cari au ajuns timpul măriișului său maiorității. Institutul de asigurare început în formă de reuniune, a coröspuns în decursul anului 1889 tuturor pretensiunilor dreptului comercial și cambial, s'a împotocolat ca societate de asigurare și a depus tot-odată cautiunea pretinsă de lege de 100.000 florini. Direcțiunea va serba cu ocaziunea jubileului din anul viitor festivitatea de fundare de 40 ani și va înființa tot-odată mai multe fundațiuni filantropice. Din acest motiv se atrage atențiunea părinților din toate clasele societății asupra acestui institut, căci institutul oferă toate acele avantaje, cari sunt de observat la asigurarea sumelor de înzestrarea fetelor și la schimbarea relațiunilor omenesci. Se recomandă fie-căruia îi zace la inimă îngrijirea fetei încredințată scutului său, înscrierea la acest institut. Cu informațiuni mai detaliate, precum și cu prospecte servește la orî ce timp Representanța generală, Strada Orfanilor Nr. 7, etagiul prim.

Impiedecarea bólelor la copii se face prin aceea, că copii să aibă un organism tare, care să reziste influențelor bolnăvicioșe, și să nu lase a se desvolta simburile bólei. Sunt diferite mijloce în circulație pentru vindecare, dér este fapt constatat, că există numai un mijloc, care coresponde cerințelor „untura de pește a lui Zoltan”. Untura de pește a lui Zoltan umple un gol, deoarece nu are gust și miros neplăcut, și oiau bucuros atât copiii cât și adulții. Este foarte nutritivă și ușor de mistuit. Prețul unei sticle 2 corone. Se capătă în toate farmaciile mari.

Prin analize și observații acurate făcute de autorități medicale, s'a constatat, că apa amără „Francisc Iosif”, după conținutul ei este singurul mijloc salin purgativ de efect durabil și apă plăcută de beut. Acastă apă se capătă pretutindenî.

În magazinul de încălțăminte I. Sabadeanu Brașov, Strada Porții Nr. 10 care de 34 ani se bucură de un *renume bun* și care posedă un mare sortiment (alegere) de încălțăminte solidă și modernă, de toate soiurile pentru domni, dame și copii, de iernă și de vara, se pöte procura încălțăminte cu *pr țări reduse, foarte ieftin*, gata precum și după măsură. Pentru soliditate garantéză firma.

Asociațiunea

pentru sprijinirea învățăcelor și sodalilor români meseriași din Brașov.

Comitetul Asociațiunii a implinit Duminecă în 10/23 l. c. un act de pietate și un act de creștinescă binefacere. La 10 ore a. m. s'a săvîrșit întrun odihna sufletului fericitului donator *Michail Stroescu* un parastas în Biserica sf. Adormiri din cetatea Brașovului, la care au asistat comitetul Asociațiunii în frunte cu președintele, câți-va parochieni, mai mulți măeștri și un număr considerabil de ucenicii.

Pentru-ca toți să înțelégă rostul actului, părintele protopop *B. Baiulescu* a ținut o vorbire dictată de sentimente de pietate și de recunoștință, în care a relevat unele din numărösele binefaceri ale valorosului donator, iubitor de neam și de biserică, accentuând tot-odată și aceea, că aceleași sentimente nobile le cultivă încă și astăzi membrii familiei.

La 2 ore p. m. s'au împărțit haine ucenicilor lipsiți. Actul acesta s'a săvîrșit în localul Asociațiunii fiind de față comitetul și mai mulți membri ai Asociațiunii. Președintele comitetului d-l *Ioan Socaciă* a adresat învățăcelor cuvinte călduroșe, îndemnându-i să țină la nemul lor, să respecte biserica și prin purtarea lor să se nizuescă să se facă vrednic de binefacerile Asociațiunii și să se röge pentru odihna sufletului marelui binefăcător *Michail Stroescu*.

La compunerea listei celor ce aveau să fie ajutamați, comitetul a luat în combinație numai pe acei învățăceli lipsiți cari au frecventat örele de catechizare și s'au prezentat la Asociațiune pentru a împumuta cărți din biblioteca acesteia. Numărul ucenicilor ajutamați de Asociațiune în anul acesta este de 140, dintre cari în ziua de 10/23 l. c. au primit 30 de inși câte o păreche de cisme, 43 de inși câte un roc, și 43 de inși câte o păreche de pantaloni, ér restul de 34 sunt stipendiștii Asociațiunii.

Cine cunoșce relațiunile noastre sociale economice, va sci să aprecieze importanța acestor ajutöre.

Daruri de Crăciun pentru săracii noștri.

„Mila dată săracilor te curăță de păcate, îți câștigă îndurare și vieță vecinică“.

(Inscripția pe icöna Maicei Domnului, din localul „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“)

E frig! Corpul omenesc are acum ca nică când altă-dată, mai multă trebuință și de adăpost și de alimente și de îmbrăcăminte. Cei mai favorizați de sorte, cei înzestrați de la bunul Dumnezeu cu averi, și-au adunat până în acest timp de amorțire, în jignițele lor cele trebuincioșe pentru trai. Mulți sunt între noi însă, cari deși muncit'au din greu în tot timpul, nu li-a fost dat să aiba tocmai pentru acest anotimp al grivățului și înghețului cele mai neapörate pentru încăldirea corpului și a inimii. Ajutorarea celor lipsiți e una din datoriunile creștinesci profesate de *Ius-Omul*, care pentru a noastră mântuire s'a născut, a viețuit între noi, mörte a luat și éráși a înviat.

Învătăturile dumnezeesci ale Mântuitorului lumii să încăldescă mai ales acum inimile noastre pentru lucruri bine plăcute și lui Dumnezeu și ömenilor.

Conduc de aceste considerațiuni de înaltă morală creștinescă, comitetul Reuniunii noastre de câți-va ani încöce își numără între ale sale datorințe, a apela la inimile generöse pentru câte un picur de balsam vindecător pe séma celor lipsiți. Câte mame veduvite și numai cu sufletul în öse și încunjurate de numeroși copii, câți orfanii nev novați și câți ömeni scăpați și neputincioși vörsat'au lacrimi de mulțăminte și înălțat'au rugăciuni de recunoștință pentru toți aceia, cari îndurare au avut pentru ei, și éráși câți din cei milostivi n'au avut mulțămirea sufletescă

bine sciind, că din darurile lor, pătași au făcut pe cei cari vrednici sunt de miluire.

Rugăminte noastră prea umilită de data acösta este, ca cei cari nu trăesc în lipsuri, să binevoiescă a ne sta și acum într'ajutor la implinirea acestei datorințe creștinesci.

Darurile sunt a se preda în localul Reuniunii noastre și se vor împărți între săracii noștri în ajunul sărbătorilor Născerii Domnului.

Sibiu, 12/26 Nov. 1902.

Comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“.

Vict. Tordășian,   *Ioan Apolzan*
president.   notar.

Călindarul Plugariului.

A apărut și se pöte procura de la tipografia *A. Mureșianu* — Brașov, „Călindarul Plugariului“. Prețul, cu porto, 25 cr. (50 bani).

Acest călindăr, care apare acum în anul XI, cuprinde în afară de datele obișnuite calendaristice, geneologia domnitorilor din Europa, taxele telegramelor și cele poștale, scala timbrelor, Măsurile, țirgurile din Ardeal și Ungaria și lista advoacăților români.

În *partea literară* vedem portretul bine reușit al repausatului episcop *Mihail Pavel* cu o biografie, de Augustin Paul, Rugăciune (poesie) de M. Eminescu, Restignirea lui Isus, de Sinkiewitz (un admirabil fragment din romanul „Să-l urmăm“). Călugărenii (poesie) de C. Sandu, Cinci într'o păstaie (poveste de Andersen), Lulëua lui moș Radu, Legenda pământului din a muncii, de Dim. Dan, „Al mai tare om din lume“ (poesie în dialect bănățesc) de regretatul tînăr poet Victor Vlad Delamarina.

Partea economică este și în acest an bine reprezentată prin următoarele articole: „Dușmanii economiei“ de Ioan Georgescu; „Plantarea pomilor“ de A. Boldor; „Cauzele de ce séménăturile sunt rele“ de N. H. Vechiulescu; „Insecte stricăcioșe pomilor și viilor“; „Ce plătesce banul și cum îl cruzăm noi?“

După partea economică urméză pe mai multe pagini diferite „povești“, apoi „Diverse“ și în fine „Anecdote și Glume“.

Ca adaos sunt și anul acesta o mulțime de anunțuri.

Monumentele române din Bulgaria.

S'a vorbit atât de mult zilele acestea despre monumentele române de pe câmpurile Plevnei, fără însă a arăta câte sunt, cum sunt și unde sunt aședate.

Dăm mai la vale descrierea lor, făcută chiar de oficerul, care a fost însărcinat cu supravegherea esecutării lor, d. Col. Botez, și pe care o reproducem după revista populară militară „*Peneș Curcanul*“.

Capela de la Plevna

Aședată pe o colină, în fața satului Grivița, este construită din pötră cioplită. Fundațiunile ei destul de adönc, au permis construirea unei *cripte*, în care sunt depuse osémintele tuturor ostașilor căduți în lupte, și cari s'au putut găsi, mai ales în jurul redutelor.

Visitatorul pöte pătrunde în criptă, prin interiorul capelei, trecönd printr'o ușe ce se ridică.

În fundațiunile capelei se găsesc o pötră în care s'a aședat, cu multă îngrijire un tub de plumb, înăuntru cărui este pus un tub de sticlă închis ermetic și care conține:

1) Un pergament cu următoarea inscripțiune:

In anul MDCCCLXXXII.

Sub Carol I. Rege al Românilor și fiind prim ministru Ioan C. Brătianu, ér ministru de rășboiă general Gheorghe Angheliescu, a ridicat statul român acösta capela în amintirea vitejilor ostași Români, căduți pe aceste locuri, în luptele purtate contra Turcilor în anii 1877—78.

Fie-le amintirea eternă.

2) Medaliele *Trecerea Dunărei* și a *apöratörilor independenței* cu panglicele lor.

3) Câte o piesă din toate felurile din medele române de aur, de argint și de alamă, câte existau la acea epocă.

De-asupra criptei, se află corpul capelei propriu zis, luminat de trei ferestre mari, și de-asupra cupola ei, cu 8 ferestre mai mici.

La exterior, sculpturile ușei și ale cornicelor sunt lucrate cu multă îngrijire, și de-asupra acoperământului și la cele patru capitule ale fețelor, se află câte o cruce.

Pe pereții interiori ai capelei sunt zugrăvite imaginile tuturor sfinților și alte subiecte sacre, executate cu o măiestrie și o acuratețe demnă de admirat.

Pe una din părțile laterale ale intrării, se află portretul Majestății Sale Regelui, comandantul suprem al oștirilor de la Plevna, sub a cărui înaltă conducere armata Română a putut recâștiga independența țării sale; și pe cealaltă parte, portretul prea iubitei și grațioasei Regine, consolătore a suferințelor și a răniților din acele lupte.

Tot în interiorul capelei, și de-asupra ușei, ce dă intrarea în criptă, se vede următoarea inscripțiune, săpată în piatră, cu litere în relief:

„In amintirea bătăliei încoronată de izbândă de la 27 August 1877, și a luptelor de la 20 August, 6 Septembrie și 6 Octombrie 1877“.

În partea dreaptă a curții capelei, este clădită o mică locuință pentru păzitorul, un vechi casarmar, îmbătrânit în acest serviciu și care-l continuă și azi plătit de ministerul de război.

Starea acestui monument este bună, mai ales în urma reparațiilor, ce s'a făcut în anul acesta.

Monumentul dela reduta Grivița Nr. 2

Este construit din piatră cioplită, cu crucea de marmură cenușie închis; pe una din fețe are o placă de marmură pe care este scris:

„Cine luptă vitejesc, neperitor și rămâne numele“.

Acest monument este așezat, pe spațiul rămas liber între lucrările de apropiere făcute de soldații români și reduta Grivița No. 2, cu fața spre valea numită a plângerei.

Monumentul de la Opanez.

Este asemenea celui de la reduta Grivița No. 2, așezat pe locul ocupat de una din redutele turcești.

Pe placa acestui monument este scris:

„Românii luară această redută împreună cu 6—8000 prânși și 18 tunuri în ziua de 28 Noiembrie 1877“.

Aceste sunt monumentele de pe câmpul de bătăie de la Plevna.

Monumentele dela Rahova și Smârdan

Socul lor este de piatră cioplită; corpul monumentului de granit cenușiu închis, și statuia de bronz; monumentele sunt înconjurate de stâlpi de piatră, legați cu lanțuri.

Pe plăcile acestor monumente figurează următoarele inscripțiuni:

Placa No. 1.

Anul mântuirii 1877.

Placa No. 2.

Dumnezeu a voit, ca din sângele versat de voi să răsară neatârnată România.

Placa No. 3.

Dându-vă viața bărbătească, ați dat viața țării voștre și libertate Bulgariei.

Placa No. 4.

Pentru patrie și pentru domn căzuți Pe câmpul datoriei Fiericiți cei se știu să moră într'un chip nemuritor.

Placa No. 5.

Nici o jertfă nu e mai mare, când dânsa este sâvârșită pentru apărarea dreptului și mărirea nemului Națiile care înalță pe cei ce cu credință le slujesc și asigură viitorul

Placa No. 6.

România recunoscătoare, nu va uita niciodată, că ceea-ce se dobândește prin luptă crâncenă, se păstrează cu sfințenie Din stejar, stejar răsare, și din vileji, vileji nasce.

La așezarea acestor monumente, s'a avut de asemenea în vedere îndeplinirea condițiilor, de a fi vizibile și pe cât se poate mai aproape de localitățile unde s'au dat luptele.

Monumentul de la Rahova este așezat pe una din înălțimile din marginea apusună a orașului, cu fața spre Dunăre. Este vizibil din orașul B. chet.

În apropierea acestui monument și pe locul unde sunt înmormântați ostașii căzuți în luptele de la Rahova, s'au ridicat 10 cruci de marmură, așezate pe soclu de piatră, care au forma și dimensiunile din figura 8.

Așezarea monumentului de la Smârdan nu a putut să satisfacă condiției de a fi vizibil din orașul Calafat, din cauza depărtării acestei localități de Dunăre.

El este așezat pe locul ocupat de una din redutele de lângă acest sat, și domină cu înălțimea sa totă câmpia care îl înconjoară.

Asemenea în cimiterul din marginea satului, unde se află îngropați ofițerii și soldații căzuți în acea localitate, s'au ridicat două monumente.

Acel al ofițerilor poartă următoarea inscripțiune:

„Cei dintâii la primejdie, trebuie să fie și cei dintâii la o glorioasă amintire“

Și pe al soldaților este scris:

„Voi, soldați temelii oștei române, vouă vi-se cuvine cinstea și dragostea țării“.

Construcțiunile tuturor acestor monumente au fost terminate în vara anului 1888, astfel că la 30 August al aceluiași an a avut loc sfințirea Capelei, solemnitate la care au asistat generalul Ipătescu, ca delegat al guvernului Român, și generalul Candiano-Popescu, atunci colonel adjutant regal, însărcinat din partea Majestății Sale pentru a asista la această ceremonie, mai mulți ofițeri superiori și inferiori, precum și câte-va grade inferioare.

Redutele, deși acoperite de vegetațiune, cu cămele și talusele știrbite și garbovite de timp, par încă a sta gata să-și îndrepte crestele, pentru a se mai opune atacurilor cuceritorilor colone, ce ar voi să se arunce contră-le.

Obusele și sburăturile ruginite ce zac lângă ele, precum și monumentele ce le înconjoară, le arată însă că au trăit! și că menirea lor este de a se cufunda cu timpul în întunecul uitării.

Acest mare câmp de bătăie poate fi astăzi sămuit unui imens cimiter, însemnat prin faptele glorioase ce s'au petrecut acolo, precum și prin aceea că pe mormintele care îl formază, s'au înrădăcinat și au crescut cele mai frumoase flori, care pot împodobi viața unui popor și a unei armate în special, flori care se numesc *onore, vitejie, simțământ de datorie către țară, stăg și tron, abnegațiunea la cel mai mare grad prin jertfa vieții către patria sa.*

Și *Capela română* din locul ce ocupă în punctul de unire al oștirilor aliate, cu ușile ei deschise, adăpostind în cripta sa rămășițele vitejilor căzuți pe acele câmpuri pare a învoia pentru sufletul acestor eroi, binecuvântarea cerului, răsplata virtuților lor de pe pământ

Cine le-a executat?

Gingașa sarcină a executării acestor neperitoare monumente a fost dată d-lui sculptor C. Stork, care s'a achitat în modul cel mai demn, și costul lor s'a ridicat la cifra totală de lei 173 000.

De la construcția lor și până astăzi s'a mai cheltuit cu întreținerea și facerea grilagelor de împrejmuire încă câte-va mii de lei.

ULTIME SCIRI.

București, 28 Noemvrie. Azi, la orele 12 din zi, Regele însoțit de principele Ferdinand a intrat în sala ședințelor adunării deputaților și urcând tronul a dat cetire mesajului de deschidere a Corpurilor Legiuitoare. Mesajul relevă serbarea aniversării de un pătrar de secol a războiului pentru neatârnată, apoi primirea călduroasă, ce a întâmpinat-o în Bulgaria din partea principelui și a poporului bulgar. Intrevederea de la Ruscuc și Plevna a întărit relațiile prietenești dintre amândouă țările. Raporturile României cu toate statele sunt din cele mai bune. Situațiunea financiară s'a întărit în mod satisfăcător, încât două bugete se încheie cu excedente. Noul buget va avea la cheltueli suma de două sute opt-spre-zece milioane și jumătate lei. Mesajul mai accentuează, că serbările comemorative ale acestui an, au produs în armată cea mai mare însuflețire spre muncă bărbătească și că oștirea își urmează mersul firesc.

— D-l P. S. *Aurelian* retrăgându-se din cabinet, portofoliul domeniilor l'a luat interinmal d-l D. *Sturza*.

Belgrad, 29 Noemvrie. În cercurile curții se asigură, că regele și-ar fi anunțat intenția de a suspenda funcționarea corpurilor legiuitoare, în cas când opoziția radicală ar pune la cale un nou vot de blam cabinetului Marcovici. Agitația în cercurile politice e enormă. Se dau iminente grave măsuri de represalii contra unor din membrii cu vață ai partidului radical. Se vorbește chiar de o lovitură de stat, prin suspendarea garanțiilor constituționale.

Literatură.

A eșit de sub presă și se află depuse la librăria I. Ciurcu din Brașov:

Ultima Rază din Viața lui Eminescu, dialog dramatic în 5 scene, și *Elvira*, tragedie în 5 acte.

Ambele lucrări sunt datorite marelui poet *Bria*, cunoscută în toate țările locuite de Români prin reproducerea câtorva poezii de o frumusețe neasemănată.

Prețul „*Ultimei Raze*“ este 1 cor. 50, al „*Elvirei*“ 2 cor. Ambele volume foarte frumos editate. Cel dintâiu de Ilescu & Grossu din Iași, cel de al doilea de Carol Göbl București.

A apărut nr. 33 din din „*Sămănătorul*“, revistă literară săptămânală, cu următorul sumar:

Treci zi, treci noapte (poesie), de A. Vlahuță; Despre Bălcescu, de G. Bogdan Duică, Noapte de vară, de Ioan Bârseanu, Cântăreța satului, de Z. Bârsan. Propulară grecească (poesie) Roșmarin. Melancoliei (poesie) de St. O. Iosif. Schițe de la țară, de Mariora Florian. Bunica (poesie) de Florin. Doina nopții, de Almeida. Cărți și reviste. * * * Un număr 20 bani. — Abonament anual 10 lei.

Elemente de muzică vocală pentru școala populară, de N. Stoicovici. Prețul 25 cr. (50 b.) Editura librăriei. H. Zeidner Brașov 1902.

Importanța cântărilor în școala primară nimeni nu o mai trage la îndoială, și în planurile noastre de învățământ sunt introduse în mod obligatoriu. În vederea acestor împrejurări, zelosul cultivator de muzică și învățător în Brașov d-l *Stoicovici* a luat sarcina de a umple un gol simțit pe terenul literaturii didactice-musicale prin edarea acestor „elemente de muzică“. Broșura de față cuprinde partea I. după care vor mai urma alte două părți. Recomandăm celor interesați această broșură bine întocmită, care se mai recomandă și prin efințența prețului.

Prietina reginei Natalia.

Nimic nu e mai rău, decât aceea, când căpetenia unei țări este supus în măsură mare slăbiciunilor omenesci. Să ferescă Dumnezeu, pe ori-ce țară, să nu aibă craiul său principe, căruia să-i placă băutura, ori să fie muieratic, ori cârtaș, ori toate acestea vișii să le aibă la olaltă, pentru-că de obicei cam la olaltă și umblă aceste vișii.

S'au scris multe și mărunt în privința acasta despre repausatul rege al Serbiei, Milan.

Se știe, că în urma neînțelegerilor, ce le-a avut soția sa, regina Natalia, cu Milan, s'au despărțit de-olaltă, apoi regele Milan a murit, Natalia mai trăiesce până în ziua de astăzi și în timpul din urmă a părăsit religia grec-orientală trecând la cea catolică.

Regina Natalia a avut la curtea din Belgrad, o prietenă bună, pe Mila Camereos. Acasta era de nascere din America și era măritată după un principe sârbesc. Murindu-i bărbatul, s'a retras la Lausanne, în Elveția, unde a murit mai zilele trecute.

Cât timp era în viață, se adunau în fie-care săptămână odată, mai multe prietene la dânsa, și Mila Camereos le povestea diferite întâmplări din viața lui Milan și a Nataliei.

Una din povestirile acestea, s'a publicat acuma după mărtașa ei prin diare și o reproducem și noi. Eată ce povestea Americana:

Regina Natalia, într-o dimineață luă cu sine pe metropolitul, un general, un colonel, doi domni în civil și pe Mila Camereos, și mergând cu două trăsură la Osvieta, se opriră înaintea unei case, unde intrară tiptil, și regina deschise încet ușa cu o cheie ce-o avea la sine. Toți au intrat în casă, unde găsiră pe regele Milan împreună cu o doamnă frumoasă, despre care se vorbea deja de mult, că se iubesc cu regele.

Regina chemă pe metropolitul și pe toți cei-lalți și scoase din buzunar o hârtie pe care voia să o dea și o iscălescă regele, amanta lui, și toți cei de față, dăr n'apucă bine să scoată hârtia, când regele și doamna respectivă eșiră pe neobservate printr-o ușă secretă ce era acolo în părete acoperită cu tapete.

Regele și regina din acel moment nu schimbă la olaltă nici un cuvânt. Trecură la mijloc mai multe luni și se apropiau sfintele Paști.

La ceremonia sf. învierii, în Belgrad este obiceiul, că regele și regina trebuie să se sărute în fața altarului, apoi vin toți generalii și miniștrii și se sărută cu regele, pe urmă doamnele de la curte vin și plecând genunchele înaintea reginei primesc și ele sărutarea.

Milan și Natalia se sărutară fără să observe cine-va, că ei sunt mâniași unul cu altul. Generalii și miniștrii se apropiară cu un fel de grăță de suveranul lor, căci se cunoștea bine pe el, că se uitase de multe-ori în fundul paharului. Iși făcură datoria și se întorseră la locurile lor cu o expresiune în față, din care se vedea, că mai bucuroși ar fi fost, decât nu trebuia să se supună acestei datorii. Mult mai drăguță era scena de sărutarea reginei. Sârbicele elegante se apropiară toate cu zîmbetul pe buze și sărutară pe Natalia. După-ce au defilat toate damele pe dinaintea reginei, eată că ese la ivelă doamna G. aceea, cu care regina îl surprinsese pe regele. Ea se apropiă cu fața cea mai nevinovată de Natalia, cu gândul, să-și primescă și ea sărutarea. Natalia îngălbeni și își încruntă sprâncenele. Dama se apropiă și mai tare, regina se dădu un pas înapoi.

În acel moment regele Milan se aplecă la urechea reginei și îi duse, de se putea auzi și în public: „Mi-se pare, că Majestatea-Voastră nu vedeți pe doamna G...“ Regina rămase nemișcată. Beat de vin și răpit de mânie, regele apucă pe Natalia de braț și îi duse în ton pruncitor: „Sărută pe doamna G...!“ — „Nu, nu

vréu s'o sărut!" răspuse regina și glasul ei se auzi în toate colțurile bisericii catedrale. — Spre grôza publicului credincios, apucă acum regele pe soția sa de umeri și se încerca cu forța a o apăsa în jos, ca să sărute pe favorita lui. Vădând această dômna Camereos, care stătea în aprista domnie, i-se tigrôică sufletul pe american și sărind ca o tigrică, apucă pe rege de braț strigându-i: „La mâna de aci mișelule!" — Regele ca lovit de fulger, lăsă brațele în jos, ér d-na Camereos, spăriată însa-și de îndrăsnéla proprie, îngenuchiă înaintea reginei și primi ea sărutarea, pe care o așteptase în zadar d-na G... Căți-va credincioși ai reginei o apucară pe d-na G... și o tîrîră afară din biserică, ér slujba se continuă mai departe.

După două zile regina Natalia se duse la București și luă pe Mila Camereos cu sine. Viéta ei la curtea din Bèlgrad a fost din acel moment insuportabilă, căci toți o ocoliau de câte-ori se ducea cu bărbatul său la curte. Bôla ei de nervi se făcù din ce în ce mai rea și, după mórtea bărbatului său, fù veselă, că pôte să părăsescă Serbia. Mai bine de deuce ani a trăit în Elveția pe malul lacului Genevei și nu bogata nici-odată a spune tinerelor și înocetelor Americane, să se ferescă de pețitorii slavii.

Popórele nomade si animalele lor domestice.

S'ar părea, într'adevăr, că laptele este hrana care se pôte câștiga mai ușor, și că popórele, cari n'au ajuns încă să soie cultiva pământul, ca să trăescă din cereale și din legume, se hrănesc cu lapte. El nesne să țit oi ori capre, seu chiar iepe — după cum făc Tătarii, cari bea numai lapte de épa — și chiar vaci, al căror lapte se fie hrana principală a unui popor. Și așa se crede, că popórele nomade cari își schimbă mereu locuința, trăesc numai din laptele turmelor lor, pe cari le mână din loc în loc tot la pășune prospétă.

Lucrul însă n'a fost și nici nu este așa. O dovadă puternică este poporul Zulușilor în Africa. Acest neam, unul dintre cele mai inteligente ale rasei negre, se ocupă cu crescerea vitelor și e cel mai vrednic crescător de oi și vaci între toate popórele rămase mai în urmă cu cultura. Și cu toate că Zulușii au urme de uriașe de vite, ei nu știu încă ce însemneză a muge laptele. E curios lucru, și de mirare, dér e așa. După obiceiul vițelilor și al meilor, Zulușii sug cu gura laptele din uger și apoi din gură îl lasă în anumite vase de lut, ér dintr'acestea îl tórna și-l păstrează în burdufuri de bivoli. Nu trebuie multă fuțelepciune, să veđi că laptele astfel păstrat nu pôte să rămână dulce nici măcar două ceasuri; el se înădresce, se strică ori se închégă numai decăt.

Astfel Zulușii nu pot mânca lapte dulce nici-odată. Și nu că nu pot, dér nu vréu. Éráși e lucru curios, că popórele sèlbatiche nu inbeso de loc laptele dulce; la popórele negre din sudul Africeii e oprit prin legea lor religioasă laptele dulce ca hrană, și chiar Zulușii nu-l mănăncă. De la vârsta de cinci ani în sus, mănăncă laptele dulce e păcat la toate popórele ce cresc vite în Sudul Africeii. Pe lângă legea religioasă se mai adaugă superstiția, că mănăncă laptele aduce pagubă și bóle în vite.

De sute de ani, pe stepele din sud ale Siberiei, trăesc popóre nomade cu turme cât veđi cu ochii. Insa nici unul din aceste popóre n'au ajuns încă la înțelepciunea să știe face brânză din lapte.

E adevărat, că ómenii înaintea de a fi plugari statornici, cu sate și orașe, au fost

ciobani călătorii cu turmele de oi până colo. Pământul pe atunci nu l sciau cultiva. sate și orașe nu puteau să aibă, căci ei erau tot pe drumuri. Noi cunoscem istoria lumii numai de la un loc, de când au început ómenii a se statornici, a se ocupa cu cultivarea pământului, a-și face sate și orașe și a face state.

Pe vremea acesta, adecă pe când încep ómenii a se statornici, ei aveau multe soiuri de vite domestice, în urmare de sute și pôte de mii de ani înainte, ca ciobanii, ei se ocupau cu îmblândirea unor anumite vite. Căci toate, și cal și bou și câne și óie, au fost sèlbatiche odată — cum se găsec și astăzi — și omul prin răbdare și inteligență le-a îmblândit. Cănele a fost lup curat, dér prins de mic și crescut sute de ani pe lângă om, cu încetul și-a perdut firea cea rea și a luat firea pe care o are.

Trebuie să ne închipuim o vreme de tot îndelungată, de când au început ómenii a îmblândi animalele, până ce le-a făcut să fie cum sunt astăzi. Pentru-că de-adreptul blânde și împretenite cu el, n'a găsit omul nici un animal, și nici nu e de gândit că pôte Dumnezeu însuși i-ar fi dat omului cănele ori calul așa cum sunt aceste animale astăzi, ca să se folosescă de ele. Nu, ómenii au trebuit să stăruescă mult, până să aibă aceste animale.

Ómenii, trăind prin neșterii, cu arme slabe de piatră, au fost în nesfârșită luptă cu animalele ce-l încunjurau. Și a trebuit să trecă multă vreme, până ce au ajuns ei să pricépă de ce folos le-ar fi animalul cutare și cutare din jurul lor. A trebuit întâi să-i observe multă vreme obiceiurile și firea, să-i iscitescă felul traiului, ca să pótă judeca limpede cum să-l prindă, cum să-l ție pe lângă locuința, cum să-l dreszeze, și câte altele. Ce privesce calul bună-óră, e ușor de înțeles, că omul vădându-l așa de sprinten, o fi gândit la ajutorul ce ar avé, decăt ar pute stăpâni acest animal și, călare pe el, ar puté alerga dintr'un loc într'altul cu așa iuțime. Trăind numai cu carne, a vădut că cea mai hrănitóre carne o are boul dintre câte animale a ucis el, și a venit la gândul să prindă mai mulți boi, ca să aibă tot-déuna la îndemână, când o avea nevoie de hrană, și să nu alerge într'un noroc vênând prin păduri. Și așa, prindându-i și ținându-i închiși, cu timpul i-a îmblândit din generație în generație. Nici vorbă însă pe atunci, să se gândescă ómenii, că boul e bun să are pământul, căci de cultivarea pământului nici nu visau ómenii.

Aceste sunt lucruri nșóre de priceput Dér cum a ajuns omul să îmblândescă, de pildă, cănele? Dintre câte animale cresce omul pe lângă casă, toate sunt erbivore afară de câne (și de pisică, dér ea e fôrta de curând domestică.) Cănele e singura fiară pe care omul și-a îmblândit-o cu totul. Cum a ajuns omul să ia lupul și atâta să l învețe și să-l dreszeze, până să-l facă dușmanul frii sale, ca în loc să sfășie oile, să le apere? Imblândirea cănelui a fost negreșit cea mai grea și mai inteligentă operă a omului în ce privesce îmblândirea animalelor.

Ómenii au prins mai întâi animalele mai mici, pe cari le puteau prinde mai ușor și erau și blânde de felul lor (animale erbivore, pôte cel dintâi a fost óia), și apoi cunoscând folosul ce-l avea de la ele, se va fi gândit să prindă și animale mai mari.

După cum le pomenesce biblia, se vede că animalele au fost îmblândite pe rând, mai întâi óia. (Avel era cioban de oi), apoi boul, apoi capra, în urmă măgariul. Târziu de tot, după acestea toate a fost îmblândit calul și apoi cămila. Despre câne nu pomenesce biblia, și se pôte că

pe vremea lui Moise, Iudeii nu cunoscău cănele, deși se știe că pe acele vremuri era îmblândit de mult și e pomenit de cartile altor neamuri cu mult mai vechi de cât Iudeii. Toate mărturiile câte se pot aduna din bêtărni, arată că într'adevăr óia a fost cel dintâi tovarăș al omului. Din cele mai vechi timpuri se face pomennire despre ea, ca animal de casă, și astfel óia s'a răspândit peste tot pământul de-odată cu omul. Folósele de la ea sunt triple -- după cum le cântă cântecul nostru popular — laptele, lâna și carnea, și în punctul acesta este negreșit animalul cel mai folositor omului. Și acestea au și fost cauza, că omul a ținut așa de mult la óie.

Afară de cal, nici un animal domestic nu este așa de aplecat spre inobilitare ca óia. Nenumérate de multe sunt varietățile de oi, felurite după locuri, și nenumérate varietăți se produc de cultivatorii lor. Bine înțeles, această varietate de specii este datorită muncii a mii de ani. Óianici odată nu a cădut în starea ei de sèlbaticie, cum s'a întâmplat de atâtea ori și se întâmplă cu capra, care lăsată de capul ei devine éráși animal sèlbatic.

(„Albina“.)

G. Coșbuc.

MULTE ȘI DE TOTE.

Nu era în program.

De Multatuli.

Intr'un spital din Amsterdam i-se amputa unui matroz un picior.

Medicul își începù lucrul, ér matrozul își fuma pipa în cursul întregii operații fără să scoată nici cel mai mic gemet. El scrișnia, ce e drept, din când în când din dinți, însă din gura lui nu se auzia un singur țipet de durere.

Chirurgul admira această tărie de suflet estraordinară și făcându-i bandagiul, îl lauda mereu pentru atitudinea sa eroică.

De-odată însă pacientul scóse un strigăt.

Chirurgul îl impunse cu acul, cosându-i bandagiul!..

„Cum?“ dișe doctorul mirat, acuma strigă pentru o singură împunsătură de ac, pe când mai nainte“..

„Așa este...“ răspunse matrozul, „însă veđi d-le doctor, împunsătura acesta nu era în program“.

Matrozul avea totă dreptatea să se jeluescă.

Originea cuvântului America.

Cum și de cine lumea nouă descoperită de Cristofor Columb a fost botezată cu numele călătorului florentin Amerigo Vespucci.

În acest scop s'au făcut de curiud mari cercetări.

S'a descoperit că prima lucrare unde figuréză numele de „America“ este „Cosmographiae Introductio“ publicată la Sânt-Dié, în Vosci la 1607, de geograful german Martin Waldseemüller. Acesta esplică de alt fel, că al patrulea continent fiind descoperit de „Amerigo Vespucci“, nu vede nici un motiv, ca să se dea acestui pământ numele de Amerigo seu mai bine femeninul America—căci Europa și Asia au primit de asemenea nume femenine.

Hărțile care întovărășesc lucrarea lui Waldseemüller, pórta de asemenea numele de America. Acest nume nu se aplica pe atunci, decât părții cunoscute din cóstele Americii de Sud, cari se credeau, că sunt despărțite de pământurile situate mai la nord printr'un braț mai mare. Cât despre aceste din urmă ținuturi se credea

cum credea de altfel și Cristof Columb însuși, că nu era altceva decăt extremitatea continentului asiatic. De aci vine și numele de Indii occidentale, ce s'a dat multă vreme acestor ținuturi.

Numai mai târziu geograful german și la recunoscut greșéla. Publică un nou atlas în care cuvântul America era înlocuit prin cel de „Brasilia“ pe teritoriile aparținând Americii de sud. Aceste noué cărți aveau și o legendă unde se puté citi: „Aceste țéri au fost descoperite în mai multe călătorii pe la anul Domnului 1492 de navigatorii spanioli și Portugaluzi. Comandanții expedițiilor au fost genovezul Cristof Columb. al doilea Pierre Aliares Calral și al treilea Albericus Vespucci“.

Era însă prea târziu. Harta din 1507 trasă în o mie de exemplare, era prea răspândită și numele de America adoptat pretindeni și definitiv.

Anunțuri de căsătorie.

De la 21 până la 27 Nov. 1902.

1) Heinrich Karl Thurl r cat, mașinist în Brașov, cu Ana Wagner ev. c. a. domiciliată în Cristian. 2) Szél Lőrincz, unitar lucrător la c.f. cu Simonis Roza ev. c. a. domiciliată în Brașov. 3) Johann Apfelbach. ev. c. a. comerciant cu Friederike Johanna Thudt ev. c. a. în Brașov.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

din 27 Nov. 1902

S emi n ț e	Qualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogram
Grâu Bănățeneșc	80	8.10
Grâu dela Tîsa	80	8.05
Grâu de Pesta	80	8.05
Grâu de Alba regiă	80	—
Grâu de Bácska	80	—
Grâu unghuresc de nord	80	—
Grâu românesc	80	—

S emi n ț e vechi ori noué	Soiul	Qualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogram
Săcara		0—72	dela până la 6.75
Orz	nutreț.	60—62	6.40 6.50
Orz	de rachiu	62—64	5.70 5.90
Orz	de bere	64—66	5.60 5.80
Ovês			—
Cucuruz	bănățen.	75	—
Cucuruz	alt soiul	73	—
Cucuruz	" "		—
Hirișcă			5.50 5.80

Producte div.	Soiul	Cursul
Sâm. de trifoiu	Luțernă ungar.	3— 60.—
"	" transilvană	— — —
"	" bănățenă	— — —
"	" roșiă	5.5— 59.—
Ulei de rapiță	rafinat dupla	— — —
Ulei de in		— — —
Unsóre de porc	dela Pesta	63.— 65.—
"	dela țera	— — —
Slănină	svântată	64.50 65.—
Prune	din Bosnia	12.50 13.—
Lictar	Slavon și Serbia din Serbia în s.	— — —
Nucă	slavon nou	— — —
Gogoși.	sèrbesc	— — —
"	din Ungaria	— — —
Miere	unghuresc	— — —
"	sèrbesc	— — —
Céră	brut	— — —
Spirit	Drojdințe de s.	— — —

Cursul losurilor private

din 26 Nov. 1902.

	cump.	vân.
Basilica	18.80	19.80
Credit	43.—	43.—
Clary 40 n. m.	183.—	200.—
Navig pe Dunăre.	—	—
Insbruck	88.50	91.—
Krakau	78.—	78.0
Laibach	75.—	80.—
Buda	190.—	200.—
Paflă	1.2—	1.7—
Cruca roșie austriacă	55.—	56.—
" " ung.	21.75	27.75
" " ital.	27.25	28.25
Rudolf	70.—	74.—
Salm	243.—	247.—
Salzburg	77.—	80.—
St. Genois	230.—	250.—
Stanislaw	77.—	80.—
Trientne 4 1/2 % 100 m. c.	230.—	250.—
" 4 % 50	43.—	4.—
Waldstein	69.—	71.—
" de 10 franci	83.—	85.—
Banca h. ung.	—	—

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu. Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Cu 15 Noemvrie se începe

mare

VENDARE OCASIONALĂ

de Crăciun.

Prețuri foarte ieftine.

Intre cari mai multe:

- Pongé și liberty neted și modelat, mătasă veritabilă, metru . . . . . 70 cr.
  - Tafetas și lousine cadralate, mătasă veritabilă, metru . . . . . 80 cr.
  - Barson care se spală metru . . . . . 50 cr.
- Mostre se trimite la provincie cu plăcere.

Szénásy, Hoffmann & C-ie.

Magazin de mătăsărie

Budapest, IV., Bécsi-uteza 4.

Cursul la bursa din Viena.

Din 28 Novembre n. 1902.

Benta ung. de aur 4%	120.20
Benta de corone ung. 4%	97.70
Impr. cail. fer. ung. in aur 4 1/2%	90.35
Impr. cail. fer. ung. in argint 4 1/2%	97.75
Oblig. cail. fer. ung. de ost I. emis.	98.50
Bonuri rurale ungare 4%	200 —
Bonuri rurale croate-slavone	157.—
Impr. ung. cu premii	101.20
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	100.90
Benta de argint austr.	120.50
Benta de hartie austr.	100.20
Benta de aur austr.	91.90
Losuri din 1860.	151.15
Actii de-ale Banței austro-ungarã	15.50
Actii de-ale Banței ung. de credit.	701.—
Actii de-ale Banței austr. de credit	666.—
Napoleonori	19.07
Marci imperiale germane	117.—
London vista	239.30
Paris vista	95.20
Benta austr. 4% de corone	95.10
Note italiene	—

Cursul pieței Brașov.

Din 29 Novembre n. 1902.

Banot rom. Cump.	18.90	Vând.	18.94
Argint român.	18.80	"	18.88
Napoleonori.	19.04	"	19.07
Galbeni	11.20	"	10.30
Ruble Ruseset	2.54	"	—
Marci germane	117.25	"	—
Lire turceset	21.40	"	21.50
Boris fonc. Albina 5%	101.—	"	102.—

Calendarul săptămânii.

NOVEM. (1902) are 30 zile. BRUMAR.

Zile	Calendar. Iul. v.	Calendar. Greg.
Dum.	17 Păr. Gregor. iul. ep.	30 1 Adv. Andrei
Luni.	18 S. Platon și Rom.	1 Dec. Eligiu
Marti.	19 S. p. Avdia și Var.	2 Aureliu
Mierc.	20 + C. p. Greg. Dec.	3 Franz Xaver
Joi.	21 + Int. area in bis.	4 Borbara
Viner.	22 S. apost. Filimon	5 Sava
Sam.	23 S. pr. Amfilochiu	6 Nicolau

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 28 Novembre 1902.

Măsura	Calitatea.	Valuta în	
de greutate		Kor.	fil.
H. L.	Grâul cel mai frumos	12	90
"	Grâu mijlociu	12	40
"	Grâu mai slab	12	20
"	Grâu amestecat	9	50
"	Săcară frumousă.	8	60
"	Săcară mijlocie.	8	40
"	Orz frumos	7	20
"	Orz mijlociu.	7	10
"	Ovăș frumos.	6	30
"	Ovăș mijlociu	5	20
"	Cuenruz	11	—
"	Mălaiu (meiū)	8	—
"	Mazăre.	16	—
"	Linte	14	—
"	Fasole	16	—
"	Sămēntă de in	24	—
"	Sămēntă de cânepă	7	—
"	Cartofi.	1	20
"	Măzărice.	—	—
1 kilă	Carne de vită	—	96
"	Carne de porc	1	04
"	Carne de berbec.	—	64
100 kil.	Său de vită prospēt.	44	—
"	Său de vită topit.	64	—

Tergul de rimători din Steinbruch.

Starea rimătorilor a fost la 25 Nov. n. de 34.557 capete, la 26 Novembre intrat 580 capete și au eșit 1056 capete, rămânând la 27 Novembre n. un număr de 34.081 capete.

Se notăză marfa ungrurescă: veche grea dela 108—110 fil. tinără grea dela 108—110 fil., de mijloc dela 108—109 fil. Sărbescă: grea 106—108 fil., de mijloc 106—108 fil., ușoră 104—106 fil. kilogramul.

XXXXXXXXXXXX

CĂRBUNI

de PEATRĂ

Salon, din Petroșeni

în cantități mai mari

se pot cumpăra în Brașov

Strada Porții de sus nr. 6

3—10, (7-5)

XXXXXXXXXXXX

HEINRICH WATZATKA

ascuțitor artistic și cuțitar,

care lucrează cu motor,

Brașov, Strada Vămii în colț.

Se recomandă cu executarea orî
carei lucrări din bransa acēsta. Se află
depozit mare de obiecte fine de oțel.

Brice, cuțite pentru bucătărie,
BRICESE și alte cuțite. Garantēză pen-
tru fie-care obiect.

REPARATURI
se efectuează **preempt și iestin.**

3—3.(752)

AVIS.

Pe lângă honorarul suplimentar lunar **80—100 corone**, se caută în tote localitățile comitatului Brașovului precum și întręga Transilvania, cât și însuși în Brașov **domni inteligenți și solidi**, ca d. e. preoți, invetători, notari, pensioniști seu de alte ocupațiuni, cari drept ocupațiune laterală prin activitatea lor impreunată cu puțină ostenelă doresc a câștiga bani, adunând membrii pentru o „Asociațiune“ de primul rang.

Acei domni se bivevoiescă a-și adresa ofertele sub „**forte favorabil**“ la administrația acestei foi. 1—1.745

KWIZDA

Fluid restitucional

Prețul o sticlă cor. 2.80 bani

se întrebuințēză în grajdurile curții, precum și la miliție și la civili de 40 de ani pentru întăriri după strapașii mari, precum și la scrierire, încordarea nervilor etc. Il face pe cal capabil de umblat, extra-ordinar la treabă.

— Veritabil numai cu marca de sus. —

Se capetă în tote farmaciiile și drog. din Austr.-ung.

Deposit principal la

FRANZ JOH. KWIZDA

k. u. k. Oestr. k. Bumán. u. fürstl. Bulg. Hoflieferant.
Kreis-Apotheker KORNEUBURG bei Wien.

DEPOSIT **DEPOSIT**

de articole **de mărfuri de gumi**
igienice. **din Paris.**

J. REIF Specialist, VIENA

I., Brandstätte 3.

Prețuri curente în coverte închise franco și gratis

Trimiterea în provincie cu Rambursă.
Discreț. à K. 2, 4, 6, 8, 10 etc.

„PILSNER URQUELL“

cea mai plăcută **BERE** pentru Sesonul de iernă
s'au pus în vânzare **BERE** in 27 Noemvrie a. c.

Atragem atențiunea On. public, că în fie-care și se umple
butelii cu bere prospētă.

Butelia cu 22 cr. numai în Restaurantul Schwarzburg,
unde se vinde și **VINURÍ** curate de Ardeal

Bucătărie escelentă.

2—3.(762)

14813—1902 szám. Brassóvármegye alispánjától

Hir de t m é n y.

A vármegyék pénztári és számvevőségi teendőinek ellátásáról szóló 1902. évi III. t. cz. életbe léptetése, a vármegyei központi- és gyám-pénztáraknak, a számvevőségi ügykezelésnek állami kezelésbe való átadása és átvétele iránt a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter urnak f. évi Október hó 30 án 117.000 sz alatt kelt, a „Belügyi Köz- lőny“ 46-ik számában megjelent magas körrendeletében foglalt intézke- désekhez képest közhirrē teszom, hogy:

1) A vármegyei központi- és gyámpénztár 1902. évi Deczember hó 31-én működését beszünteti.

1903. évi Január hó 1-től fogva a vármegyei központi- és a gyám- pénztár teendői a vármegye székhelyén, Brassóban levő kir. állampénz- tárta (adóhivatalra), a vármegyei számvevőség teendői pedig a kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőségre ruháztatnak át: ennél fogva az említett naptól kezdve, a vármegyei pénztár és a szám- vevőség eddigi ügykörére vonatkozó minden beadványt és hivatalos le- velezést a kir. állampénztárhoz (adóhivatalhoz), illetőleg a kir. pénzügy- igazgatóság mellé rendelt számvevőséghez kell czimezni.

2) Mindazokat a járulékokat, melyek a fennálló törvények és sza- bályok értelmében a rendezett tanácsu városok s a kis- és nagy közsé- gek által beszedendők és eddig a vármegye alispánjához, illetőleg a vármegyei pénztárba voltak bes állítandók, (akár az 1903. évi Január hó 1-től kezdve esedékesek, akár pedig az ezt megelőző évekből szár- mazó hátralékok) úgyszintén a közvetlen adófizetők által befizetendő járulékokat 1903. évi Január hó 1-től kezdve, a brasói m. kir. adóhi- vatalhoz kell szállítani.

Ha a befizetés nem személyesen, hanem posta utalvány, vagy pén- zeslevél útján történik: a községi előjáróságok és az illető magánfelek mindig pontosan jelölik meg, hogy a beküldött pénzösszegnek egész- ben és részben mi a rendeltetése? (például vármegyei utadóra — k. — fill., községjegyzői nyugdíjjárulékra ... k. .. fill. stb. összesen ... k. ... fill.)

3) Azok a pénzösszegek vagy értékek, melyeket a vármegye alis- pánja egyes felek részére, a vármegye központi pénztárnál 1902. évi Deczember hó 31-ig kiutalványozott, 1903. évi Január hó 1 től kezdve, a szabályoknak megfelelő módon, a helybeli m. kir. adóhivatalnál ve- hetők fel. A gyámpénztárból kiutalványozott összegek ezentul is kizá- rólag a vármegye székhelyén lévő állampénztárnál (adóhivatalnál) fizet- tetnek ki.

4) 1903. évi Január hó 1-től kezdve, a megfelelő okmányok bemu- tatása mellett, a brasói m. kir. adóhivatalnál kell befizetni azokat a kamatok, vagy tők-törleszté-i részleteket is, melyek a magánfelek ál- tal egyes vármegyei alapokból vagy pedig a vármegyei gyámpénztárból nyert kölcsönök után, akár az 1903. évtől fogva a jövőben válnak ese- dékessé, akár pedig még az 1902. vagy ezt megelőző évről hátralékként fennállanak; viszont ezentul a helybeli m. kir. adóhivatal fizeti ki azo- kat az összegeket (kamatok), a melyeket a vármegyei árvaszékek 1902 évi Deczember hó 31-ig egyes kiskorúak vagy gyámok és gondnokok kezelihez utalványoztak, vagy pedig 1903. évi Január hó 1-től fogva utalványozni fognak.

5) Végül köztudomasra hozom azt is, hogy a brasói m. kir. adó- hivatal a pénztárak átadásával és átvételével járó munkálatok miatt a jövő évi Január hó 1-étől 15-éig a közönség részére csak délelőtt 8— 12 óráig lesznek nyitva.

Brassó, 1902. November hó 12-én.

Dr. Jekel,
2—3 alispán.

Haveloc și mantale de plóie Gumi.

Ne luăm voe a atrage atenția On. public din oraș și dela țēră, că noi afară de haine gata pentru **bărbați și copii** ținem un

deposit mare de postavuri
din țēră și streinătate.

Luăm comande pentru haine bărbătesci și de copii după măsură, și garantăm pentru croiala modernă și potrivită, care se esecută după cele mai nouă fasonē.

Cu totă stima

Depner, Roth, Westemean,
în edificiul „Spar Casa“ Strada Vămii 3—5.

697.7—10.

Mostre de postavuri la cerere franco.

Paltone blăntie de postav și piele.

Deposit de strae cu pēr lung ardelenē.

Se recomandă cu deosebire Damelor că pērul din față, după brațe seu la locuri unde nu trebuie se fie, se pôte înlătura în puținē minute, folosind

Tinctura pentru înlăturarea pērului a lui NEUSTÄDTER,
mijloc absolut nestricăcios.

1 flacon cu instructie 2 cor. 2 Nesupērător pielei.
Se află numai la

EUGEN NEUSTÄDTER BRAȘOV,
1—10 Farmacia la „Schutz Engel“. Tergul grâului. (70)

Cine dorește să aibă un costum bun, elegant și trainic acela să facă cumpărătura necondiționat la

HANS FIELES

in Brașov, Strada Vămei nr. 13,

unde se află tot-deuna un **asortiment mare de stofe**

de **Loden-Tiroles** neîntrecut de durabile, precum și **Stofe de Kamgarn**

dela cele mai ieftine până la cele mai scumpe. **Kamgarn negru, Peruvians** pentru **costume de salon și fracuri.**

La dorință pot recomanda croitori buni, cari sunt în stare să lucreze în 10 ore un costum durabil și fără scăderi.

Recunoștințe numeroase.

Mă rog de a visita **Magazinul meu**, fără a fi silit la cumpărătura.

Hans Fieles,
Strada Vămei nr. 13.

(754,8—20.)

Mostre se trimit cu bonificarea speșelor poștale.

evisa: Dever mare, câștig puțin.

P. PAVEL,

CROITOR WIENES
civil și militar.

Am onôrea a aduce la cunoștința On. public, că atelierul meu de

Croitorie de uniforme și haine civile, ce-l avém sub Bucum Nr. 15 l'am mutat dela 30 Septembrie 1902 în Strada Michael-Weiss Nr. 26.

Atrag atenția p. t. Domni, cari servesc anul de vointar, că la mine se pot căpăta cu **124 corône** următoarele obiecte de uniformă:

1 mantă, 1 tunică, 1 pantalon, 1 blinsă, 1 balonetă elegantă cu curea după plac, 1 părechiuă mânuși, 1 cravată.

Tôte aceste haine se confecționează din **stofe fine** după măsură și regulament. Tot-deuna sunt proveșut cu **stofe englezesci.**

Rugând pe On. public de binevoitorul său concurs, subsemnez cu tótă stima

(7—12.)

P. PAVEL.

In urma unei cărți poștale, merg în persoană a lua măsură.

La stéua mare d'aur.

Am onôrea a aduce la cunoștința On public din loc și împrejurime, că **am deschis pe piața acésta** și anume în **Strada porții Nr. 21** (în fosta prăvălie de tricotaj alui Georg Foith)

Magazin cu Librărie și Papetărie

unde se pôte căpăta afară de **produsele mele** renumite de **legătorie de cărți și catastifuri, mărfuri de galanterie** din resortul legătoriei de cărți, **Passepartoutes, tôte articolele, ce obvin în comerțul de hârtie și rechisiții de scris,** cu cari sunt bogat asortat.

În călătoria mea pentru aprovizionare în Budapesta și Viena am ales numai ce au fost mai **nou, mai frumos și mai bun.** Tot ce se pôte dori în specialitatea de

Confecțiuni de hârtie,

requisite de școlă-, scris-, și desemn se pôte căpăta dela prețul cel mai ieftin până la cele mai fine și mai scumpe calități.

Comande pentru note și cărți se efectuează imediat. Legarea cărților se execută în atelierul meu recunoscut **solid și frumos.**

Pentru cadouri practice de cadouri ocazionale recomand **casete cu hârtie de scris** minunat de frumoșe și ieftine, ajustate tórte modern. La dorință se pôte imediat grava în aur numele și datumul.

Mare asortiment de **cărți poștale** cu poesii și fotografii. **Albume** cu prețuri tórte ieftine. Apelez la o corectare numărôșă semnez

cu tótă stima

Wilhelm Haydecker.

Mare asortiment de cărți poștale diferite feluri.

„Gazeta Transilvaniei“ la librăria Nic. I. Ciureu is cu numărul à 10 fil. se vinde la Eremias Nepoții.

Abonamente la

„Gazeta Transilvaniei“

se pot face ori și când pe timp mai îndelungat séu lunare.

Epilepsi.

Cine suferă de epilepsie, cărcei, de nervi să ceră broșura în privința acésta se trimite **gratis și franco** dela **Schwanen-Apotheke, Frankfurt, a. M.**

Viéța salvată printr'un vis.

O descriere adevătată de **Johann Schulz din Nagy Komlos.**
(Retipărirea interzisă.)

Cum? tu nu crești că un vis pôte salva viéța cuiva? Așa m'a întrebat amicul meu Carol, când l'am vizitat anul trecut la Crăciun, și când nu voiam să cred, dând din cap, a început să spuie: „Chiar astăzi e un au de când am fost la Iosif, pe care-l cunosc și tu și care acum e cantor, el mi-a povestit, că un vis l'a salvat. Familia sa au fost bolnavă, el suferia de **influență, il durea spinarea și scuipa sânge, sócra sa avea cărcei, junghieri.** Copiii aveau **durerea de gât, foc viu, pojar și gălbănare.** Cantorul singur era așa de bolnav, că s'a cuminecat, și adormind séra nu credea nimeni că se va mai scula dimineța. S'a deșteptat dimineța și a spus nevetei sale următoarele:

Mario, eu am visat că mi-am cumpărat în tērg un Călindar și m'am făcut sănătos. Nevasta lui Iosif credea în surși, și-a cumpărat deci un călindar și când a început a ceti de-odată vede acolo o poveste

„Salvatorul vieții“, în care se descria tămăduirea minunată a tuturor bôlelor cu „**Fluidul Elsa a lui Feller.**“

Maria a fost comandat mai înainte unele fluiduri, dér n'au folosit nimic, și numai acum a vedut, că **veritabilul „Fluid Elsa al lui Feller“**

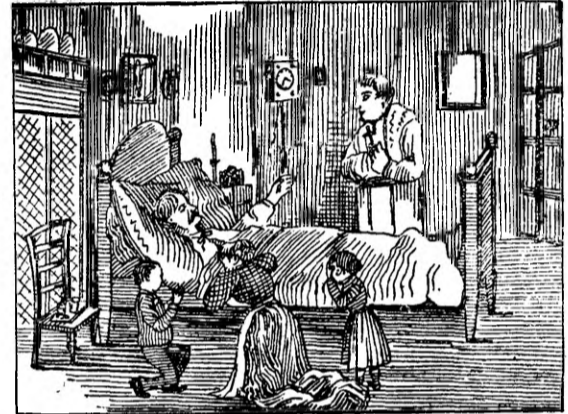
se capătă numai decât se recomandă direct dela farmacia **Eugen V. Feller** în **Stubica, Strada bisericeii 111,** (comit. Zagreb)

Nu mai decât a telegrafat după 12 sticle de „**Fluidul Elsa a lui Feller**“ în preț de 5 cor., mai puțin adevăc nu se trimite. A doua-zi a și sosit „**Fluidul Elsa a lui Feller**“ a purtat chiar și speșele poștale. Bolnavul însă n'a voit să ia nimic la sine, și protului și Mariei, cari îl îndemneau să cerce odată și cu veritabilul „**Fluid Elsa al lui Feller**“, le răspundea: „**Mie nu-mi mai pôte folosi nimic, lăsați-mă să mor liniștit.**“ Dér după-ce l'a conjurat nevasta să se gândescă la copii, s'a înduplecat, și a luat de câteva-ori pe și câte 20 de picături de „**Fluidul Elsa**“ și zahar și i-au fre-

cat trupul bine cu acest fluid și îndată s'a simțit mai bine. Numai decât s'a mai comandat încă 48 de sticle de **Fluidul Elsa** cu 16 cor. și 3 cutii din escelelele **pilule Elsa** ale lui Feller cu 4 cor., și după 3 săptămâni s'au însănătoșat tóți, el, copiii și sócra-sa, care încă folosise „**Fluidul Elsa al lui Feller.**“

„**Vedți dér** — dișe amicul meu Carol — astfel a salvat un vis o familie întrégă. Cum s'a răspândit vestea în sat despre minunatul efect al „**Fluidului Elsa al lui Feller,** veritabil numai la farmacia **E. V. Feller, Stubica, Strada bisericeii nr. 111** (comit. Zagreb), și-a comandat tóți și s'au convins, că el are efect tórte grabnic la **reumatism, umflături la picior, bôle de răunchi, bube, junghii, friguri, podagră, ta'pitație de inimă, respirare grea, zuzuire în urechi, dureri de măsele, bôle de gură și miros urit de gură, vedere slabă, slăbiciune de ochi și**

nervositate, dureri de gură, de gât și de gâtlee, scrofula, rănii, degerări, arsuri, fras și negii. Omenii dădeau copiilor **Fluidul Elsa al lui Feller** contra gălbănării, frigurilor, rigăelilor de stomac, răgușelei, tușei, catarului și limbricilor, îi ungeau cu acest fluid când aveau **arsuri pe corp** séu bube pe capși

tot-deuna le-a ajutat.

Mi-a părut tórte bine, că mi-a spus amicul meu aceste, căci și eu sufeream de **slăbiciuni și asudam nóptea,** n'aveam apetit nici scaun și mi-se făcea un fel de **greăță acrie** mă luau ameteii, eram iritat, nervos și nu puteam dormi. Atunc mi-am comandat și eu dela farmacistul **E. V. Feller** în **Stubica Strada Bisericeii nr. 111,** (comit. Zagreb) 2 duzine de „**Fluidul Elsa**“ cu 8 cor. 60 bani și pot spune cu enget curat, că „**Fluidul Elsa al lui Feller**“ și **pilulele lui Feller** sunt cel mai bun medicament de casă pentru popor și ajută la tôte bôlele nu numai la cele înșirate mai sus. Cine e bolnav, imediat să și-l comande dela **farmacia E. V. Feller** în **Stubica, Strada Bisericeii 111** (comit. Zagreb). — Tóți imi vor fi recunosători pentru aceste sfaturi.

Veritabil „Fluid Elsa“ a lui Feller

(Numit și fluid aromatic de esențe de plante al lui Feller cu marca „Elsa“.)

trebuie să aibă pe fie-care instrucțiune și sticlă marca de apărare cu numele „Elsa“ și iscăliura Feller cum este tipărită aci. „**Fluidul Elsa**“ al lui **Feller** a fost premiat cu medaliile de aur la expozițiile din Paris, Berlin, Londra, Roma și Nizza. Comandele se se facă séu cu ramburs séu anticipându-se prețul. Prețurile sunt:

	12 Sticle séu	6 Stic'le dupe	5 cor. — bani.
Impreună cu instrucțiune,	24	12	8
porto-poștal și	36	18	12
cu lada.	48	24	16
	60	30	20

Pe lângă „**Fluidul Elsa al lui Feller**“ se recomandă ea cel mai bun purgativ „**pilulele Elsa**“ ale lui Feller, o ruletă (6 cutii) costă 4 corône

Gratis dau pentru fie-care duzină, de nou comandată, de „**Elsa-Fluid**“ o sticlută.

Să vă feriți de imitațiuni.

Veritabil e numai „**Fluidul Elsa al lui Feller!**“ Dêcă s'ar pierde o scrisore să se scrie de nou recomandat.

Trei ani am suferit de dureri de picior dér folosind 12 sticle fluidul Elsa, m'am vindecat. Și fata mea vè este recunosctóre, de óroce pilulele Elsa Kebarber i-au ajutat tórte mult, după folosința de 10 zile.

Dat în Calărași (România în Noemvrie 1902.
Iosif Doboga.

Cine vrea să capete veritabilul „**Fluid Elsa** al lui Feller“, și veritabilele „**pilule Elsa** ale lui Feller“ să comandeze prin scrisóre și să adreseze exact la unicul loc unde se produce aceste:

Farmacia Eugen V. Feller,
Iferantul curții alt. sale ces. reg.
Principele Filip de Bourbon
Stubica, Strada Bisericeii 111,
(comit. Zagreb).

Eu am suferit tórte mult de dureri de stomac, de măsele, de cap și de picioare dér folosind fluidul Elsa al lui Feller m'am făcut sănătósă. Voin recomanda tuturor acest escelent medicament.

Gurabont, (c. Arad) în 19 Iulie 1902.
Căt. Lukhaub,
inoșă:

Depozite principale în Budapesta: la farmacia Iosif de Török, Király-utca 12; Dr. Eggers „Reichs-Palatin“, farmacia Váci-körut 17 și la farmacia Béla Zoltán, V. Szabalság-tér.